

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Faculty of Romance and Germanic Philology
Linguistics and Translation Department

Translation project:
Elements of Military Art & Science by Henry Halleck

Перекладацький проєкт:
Переклад книги Генрі Галлека «*Elements of Military Art & Science*»

BA Paper

Olena Lushpiienko
PERb2214.0d

Research supervisor:
PhD in Pedagogy,
Associate professor
Oksana Milova

Цими підписом засвідчую, що подані на зразок
рукопис та електронний документ є ідентичні
02.06.25

Kyiv 2025

Abstract

The translation project deals with the translation of the treatise called *Elements of Military Art & Science* by Henry Halleck and the analysis of the applied translation techniques, established by L. Molina and A. Hurtado Albir. In the treatise valuable insights into 19th-century military operations, illustrated through examples from the Napoleonic Wars and other historical conflicts, have been provided. Scholars such as N. Hasyuk, L. Malimon, S. Ostapenko, O. Push, K. Scherban, H. Udovichenko studied translation of military terminology, and such military researchers as S. Bondarchuk, S. Frolov and Y. Lukiychuk have explored military terminology, providing own classifications. All military terms have been divided into five categories, four of which were based on classification of military vocabulary, suggested by Serhii Bondarchuk. The challenges occurred while rendering the military terms have been described.

Key words: military terminology, military translation, warfare conduct, culture, the 19th century.

Анотація

Перекладацький проєкт присвячений перекладу трактату Генрі Галлека “*Elements of Military Art & Science*” та аналізу застосованих перекладацьких технік, затверджених Л. Моліною та А. Гуртадо Альбір. У трактаті подано цінну інформацію про військові операції 19 століття, які було проілюстровано на прикладі наполеонівських війн та інших історичних конфліктів. Питаннями перекладу військової термінології займалися такі науковці, як Н. Гасюк, Л. Малімон, С. Остапенко, О. Пуш, К. Щербан, Г. Удовиченко, а військові науковці С. Бондарчук, С. Фролов, та Ю. Лукіячук досліджували військову термінологію, надаючи власні класифікації. Усі військові терміни було поділено на п’ять категорій, чотири з яких ґрунтуються на класифікації військової лексики, запропонованою Сергієм Бондарчуком. Також було описано труднощі, які виникли під час перекладу військових термінів.

Ключові слова: військова термінологія, військовий переклад, ведення війни, культура, 19 століття.

CONTENTS

Introduction	4
Chapter 1. Translation of the treatise <i>Elements of Military Art & Science</i> by Henry Halleck....	5
Chapter 2. Translating Military Terms.....	40
2.1. General characteristics of the treatise.....	40
2.2. Military terminology: translation challenges.....	42
2.3. Translation techniques for rendering military terminology.....	44
Conclusions	48
References	49
Appendices.....	51

Introduction

Nowadays it is vital to be aware of political issues that are going on between different countries. In this process it is almost impossible to avoid military terminology. People who are engaged in military processes, combats and international security must be aware of different military vocabulary and its meaning. It is a great and paramount topic to research in terms of translation, as military terminology carries precise definitions, and any misinterpretation can result in significant mistakes or miscommunication. Furthermore, we should take into account and remember that Ukraine is going through the tough period, when we are fighting for our independence and safety.

A treatise *Elements of Military Art & Science* by Henry Halleck represents a wide range of military terminology that was studied in our translation project. The book allows us to learn how military operations were conducted in the 19th century mostly on the example of the Napoleonic Wars.

The scholars who have studied ways of appropriate translation of military terminology are N. Hasyuk, L. Malimon, S. Ostapenko, O. Push, K. Scherban, H. Udovichenko and others. The subject of military vocabulary and its classification has been researched by S. Bondarchuk, S. Frolov and Y. Lukiyanchuk.

The treatise is aimed for people working in military institutions; for military personnel; for people who are interested in the military field. In order to translate military terminology we have referred to translation classification, established by L. Molina and A. Hurtado Albir.

The goal of our translation project is to translate a fragment from the treatise and characterize the ways of rendering military terms.

The objectives of the translation project are:

- to translate a fragment from the treatise;
- to explore the characteristics of the treatise;
- to reveal and classify military terminology;
- to describe translation techniques used for conveying the meaning of military terms.

The structure of the translation project. The translation project consists of a foreword, two chapters, references, conclusions, appendices and an abstract. The source text consists of 60, 397 characters; the target text consists of 58, 652 characters. **The total volume** of the translation project is 52 pages.

Chapter 1. Translation of the treatise *Elements of Military Art & Science* by Henry Halleck

The source text	The target text
TACTICS. A battle is a general action between armies. If only a small portion of the forces are engaged it is usually denominated a combat, an affair, an action, a skirmish, &c., according to the character of the conflict. The art of combining and conducting battles of all descriptions has been designated by the name of Grand Tactics. Battles may be arranged into three classes: 1st. Defensive battles, or those given in a chosen position by an army waiting the attack of the enemy. 2d. Offensive battles, or those made by an army which attacks the enemy in position. 3d. The mixed or unforeseen battles, given by two armies meeting while on the march. When an army awaits the attack, it takes its position and forms its line of battle according to the nature of the ground and the supposed character and strength of the enemy's forces. Such is usually the case when an army wishes to cover a siege, protect a capital, guard dépôts of provisions and military stores, or some important strategic point. The general relations of positions with strategy and engineering have already been considered; we will now discuss merely their relations to battles. The first condition to be satisfied by a tactical position is, that its debouches shall be more favorable for falling on the enemy when	ТАКТИЧНІ ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ БОЮ. Військова битва – це термін, який використовується для опису бойового зіткнення армій. Залежно від характеру конфлікту, у випадку, якщо до битви залучено лише невелику частину військ (або сил), виділяють такі форми бойових дій як бій, сутичка, напад, перестрілка і т.д. Мистецтво ведення бою у різних його формах було описано терміном «велика тактика». Військові битви можна поділити на три категорії: Перша категорія – це оборонний бій, який проводиться на місці розташування військ в очікуванні атаки ворога. Друга категорія – наступальний бій, коли армія наступає на ворога зі своїх позицій. Третя категорія – змішаний або непередбачуваний бої, коли армії зустрічаються на марші. Коли армія очікує початку наступу з боку супротивника, вони займають позиції і формують свою лінію бойового зіткнення відповідно до характеристик місцевості і також потужності ворожих сил. Так зазвичай відбувається, коли армія має намір не допустити облогу, забезпечити захист столиці, складів з їжею й боєприпасами, а також важливих стратегічних об'єктів. Ми вже розглянули зв'язок між стратегіями ведення бою та фортифікаційними спорудами. Зараз ми обговоримо, яким чином вони пов'язані з безпосередньо проведенням бою.

he has approached to the desired point, than those which the enemy can have for attacking our line of battle. 2d. The artillery should have its full effect upon all the avenues of approach. 3d. We should have good ground for manoeuvring our own troops unseen, if possible, by the enemy. 4th. We should have a full view of the enemy's manoeuvres as he advances to the attack. 5th. We should have the flanks of our line well protected by natural or artificial obstacles. 6th. We should have some means of effecting a retreat without exposing our army to destruction. It is very seldom that all these conditions can be satisfied at the same time; and sometimes the very means of satisfying one, may be in direct violation of another. A river, a forest, or a mountain, which secures a flank of a line of battle, may become an obstacle to a retreat, should the defensive forces be thrown back upon that wing. Again, the position may be difficult of attack in front or on the wings, and at the same time unfavorable for retreat. Such was Wellington's position at Waterloo. The park of Hougomont, the hamlet of Haye Sainte, and the marshy rivulet of Papelotte, were serious obstacles against the attacking force; but the marshy forest of Soignies in rear, with but a single road, cut off all hope of retreat. According to the strategic relations of the contending forces in a campaign, will it be determined whether we are to await the enemy, or to seek him out and attack him wherever he may be found. We may sometimes be obliged to make the attack at all hazards, for the purpose of preventing the junction of two corps, or to cut off forces	Першою умовою вибору правильної тактичної позиції є вдале визначення більш сприятливих для удару по ворогу шляхів, коли він наблизиться до бажаної точки, ніж ті, котрі ворог використовуватиме для атаки нашої лінії бойового зіткнення. Друга умова – використання артилерії на всіх шляхах підходу. Третя умова полягає в тому, аби обрати вдале місце для маневрування. За можливості війська повинні бути не в полі зору ворога. Четверта умова полягає у тому, щоб спостерігати за маневрами ворога перед нападом. П'ята умова полягає в оснащенні флангів нашої лінії оборони природними та штучними перешкодами. Шоста умова – наявність шляхів для відступу, не наражаючи нашу армію на знищення. Нечасто вдається задовольнити всі шість умов одразу. Часом виконуючи одну з умов, ми автоматично нехтуємо іншою. Річка, ліс або гора, які забезпечують захист одного з флангів лінії бойового зіткнення можуть стати перешкодою під час відступу, якщо сили оборони будуть відкинуті у той бік. Знову ж таки, позиція може важко піддаватися атакам спереду або з флангів. У той самий час, вона може бути й несприятливою для відступу. Одними із прикладів є розташування позицій Веллінгтона у битві за Ватерлоо. Парк замку Угомон селище Ла-Е-Сенте і болотиста місцевість біля ферми Папеллот стали суттєвими перешкодами для атакуючої сторони. Але й в тилу єдина стежка через болотистий Суаньський ліс позбавила сили оборони будь-якої надії на відступ. Згідно з правилами стратегічного партнерства у воєнній кампанії, ми визначимо, чи варто очікувати на ворога, чи все ж таки
--	---

that may be separated from the main body by a river, &c. As a general rule the attacking force has a moral superiority over the defensive, but this advantage is frequently more than counterbalanced by other conditions.

The main thing in an offensive battle is to seize upon the decisive point of the field. This point is determined by the configuration of the ground, the position of the contending forces, the strategic object of the battle; or, by a combination of these. For example, when one wing of the enemy rests on a height that commands the remainder of his line, this would seem the decisive point to be attacked, for its occupation would secure the greatest advantages; but this point may be so very difficult of access, or be so related to the strategic object as to render its attack out of the question. Thus it was at the battle of Bautzen: the left of the allies rested on the mountains of Bohemia, which were difficult of attack, but favorable for defense; moreover, their only line of retreat was on the right, which thus became the point of attack for the French, although the topographical and tactical key of the field was on the left.

It frequently happens in modern warfare that battles result from the meeting of armies in motion, both parties acting on the offensive. Indeed, an army that is occupying a defensive position may, on the approach of the enemy, advance to meet him while on the march. Battles of this kind may partake of the mixed character of offensive and defensive actions, or they may be of the nature of a surprise to both armies. To this class belong the battles of Rosbach, Eylau, Lutzen, Luzzara, Abensberg, &c.

Surprises were much more common in ancient than in modern times, for the noise of musketry and the roar of artillery, belonging to the posts or wings assailed, will prevent any general surprise of an army. Moreover, the division into separate masses, or corps

вирушити на зустріч й атакувати. Часом самі обставини вимагають невідкладного відступу, щоб запобігти з'єднанню двох корпусів або відрізати ті, які відділені від основних сил природними перешкодами, наприклад, річкою. Зазвичай спостерігається тенденція, що атакуючі сили мають моральну перевагу над тими, хто обороняється. Однак дуже часто ця перевага нівелюється другорядними обставинами.

Найголовніше у наступальному бою – вловити вирішальний момент на полі битви. Цим моментом може стати конфігурація місцевості, положення супротивних сил, стратегічна мета битви або всі згадані фактори разом. Наприклад, коли один з флангів противника знаходиться на висоті, яка контролює усю лінію бойового зіткнення, здавалося б, що ця висота і є вирішальною точкою для атаки, оскільки її захоплення забезпечить найбільші переваги. Однак вона може бути або важкодоступною, або мати таке важливе стратегічне значення, що унеможливить атаку на неї. У підсумку подібну картину ми можемо побачити на прикладі битви під Бауценом. Лівий фланг союзників впирався в Чеський масив, який виявився непростотою точкою для атаки, але сприятливою для оборони. Крім того, їхня єдина лінія відступу, яка проходила праворуч, стала точкою для атаки французів, хоча топографічний і тактичний ключ поля бою знаходився зліва.

У сучасних реаліях ведення війни часто спостерігається таке явище, коли армії, у пошуках місця для наступу, вступають в бій на марші. У дійсності ж армія, яка займає оборонну позицію, має перевагу над атакуючими ворожими силами. Подібні битви набувають ознак як наступального, так і оборонного бою, і можуть виявитися неочікуваними для обох армій. До таких відносяться битви під Росбахом, Пройсіш–Ейлау, Лютценом, Луццарі, Абенсбергом тощо.

Несподівані атаки були більш характерні для стародавніх боїв, аніж для сучасних. Причиною є шум від стрільби з мушкетів та

d'armée, will necessarily confine the surprise to a part, at most, of the forces employed.

Nevertheless, in the change given to military terms, a surprise may now mean only an unexpected combination of manœuvres for an attack, rather than an actual falling upon troops unguarded or asleep. In this sense Marengo, Lutzen, Eylau, &c. are numbered with surprises. Benningsen's attack on Murat at Zarantin in 1812 was a true surprise, resulting from the gross negligence and carelessness of the king of Naples.

An order of battle is the particular disposition given to the troops for a determined manœuvre on the field of battle. A line of battle is the general name applied to troops drawn up in their usual order of exercise, without any determined manœuvre; it may apply to defensive positions, or to offensive operations, where no definitive object has been decided on.

Military writers lay down twelve orders of battle, viz.:

1st. The simple parallel order; 2d. The parallel order with a crotchet; 3d. The parallel order reinforced on one or both wings; 4th. The parallel order reinforced on the centre; 5th. The simple oblique order; 6th. The oblique order reinforced on the assailing wing; 7th. The perpendicular order on one or both wings; 8th. The concave order; 9th. The convex order; 10th. The order by echelon on one or both wings; 11th. The order by echelon on the centre; 12th. The combined orders of attack on the centre and one wing at the same time.

(Figure 14.) The simple parallel order is the worst possible disposition for a battle, for the two parties here fight with equal

гуркіт артилерії, які доносяться з постів та флангів, унеможливаючи ефект непередбачуваності. Ба більше, поділ на окремі маси або, так звані, корпуси неодмінно приведе до того, що ефект несподіванки торкнеться тільки однієї частини армії, на яку напали, а не всіх її сил.

Тим не менш, у сучасній військовій термінології момент несподіванки може означати лише неочікувану комбінацію маневрів для нападу, а не фактичну атаку на війська, які не охороняються. У цьому сенсі битви біля Маренго, під Лютценом, під Пройсіш-Ейлау та інші є яскравими прикладами. Атака Беннінгсена на Мюрата при Зарантинській битві в 1812 році була справжньою несподіванкою, що стала результатом грубої недбалості і необережності короля Неаполя.

Бойовий порядок – це конкретне розташування військ для певного маневрування на полі бою. Лінія бою – це загальна назва, яка характеризує війська, вишикувані у звичайному порядку без проведення без визначеного маневру. Вона може стосуватися як оборонних позицій, так і наступальних операцій, де немає визначеної конкретної мети. Військові теоретики виділяють, дванадцять порядків ведення бою, а саме:

Перший – це простий паралельний порядок. Другий – паралельний порядок з перехрестям. Третій – паралельний порядок, посилений на одному або обох флангах. Четвертий – паралельний порядок, укріплений по центру. П'ятий – простий косий порядок. Шостий – косий порядок, посилений на атакуючому фланзі. Сьомий – перпендикулярний порядок на одному або обох флангах. Восьмий – увігнутий порядок. Дев'ятий – опуклий порядок. Десятий – ешелонований порядок на одному або обох флангах. Одинадцятий – ешелонований порядок в центрі. Дванадцятий – комбіновані порядки атаки по центру й одному з флангів одночасно.

chances, and the combat must continue till accident, superior numbers, or mere physical strength decides the day; skill can have little or no influence in such a contest.

(Figure 15.) The parallel order with a crotchet on the flank, is sometimes used in a defensive position, and also in the offensive with the crotchet thrown forward. Malplaquet, Nordlingen, Prague, and Kolin, are examples of this order. Wellington, at Waterloo, formed the parallel order with the retired crotchet on the right flank.

(Figure 16.) A line of battle parallel to the enemy's, if strongly reinforced on one point, is according to correct principles, and may in certain cases secure the victory; but it has many inconveniences. The weak part of the line being too near the enemy, may, notwithstanding its efforts to the contrary, become engaged, and run the risk of a defeat, and thereby counterbalance the advantages gained by the strong point. Moreover, the reinforced part of the line will not be able to profit by its success by taking the enemy's line in flank and rear, without endangering its connection with the rest of the line.

(Figure 17) represents the parallel order reinforced on the centre. The same remarks are applicable to this as to the preceding.

These two orders were frequently used by the ancients; as at the battle of Zama, for example; and sometimes by modern generals. Turenne employed one of them at Ensheim.

(Figure 18) is the simple oblique order.

(Figure 19) is the oblique order, with the attacking wing reinforced. This last is better suited for an inferior army in attacking a superior, for it enables it to carry the mass of its force on a single point of the enemy's line, while the weak wing is not only out of reach of immediate attack, but also holds the remainder of the enemy's line

(Рис. 14.) Простий паралельний порядок – це найгірше розташування військ, оскільки обидві сторони б'ються з рівними шансами, і бій повинен тривати до моменту, поки випадковість, переважаючи чисельність або просто фізична сила не поставлять крапку. Навички можуть або мати незначний вплив, або ж взагалі ніякого за таких обставин.

(Рис. 15.) Паралельний порядок з перехрестям на фланзі іноді використовується в оборонній позиції, а також в наступі з виступом уперед. Мальплаке, Нердлінген, Прага і Колін є прикладами цього порядку. Веллінгтон при Ватерлоо сформував паралельний порядок з відступом назад на правому фланзі.

(Рис. 16.) Бойова лінія фронту, розташована паралельно до лінії ворога, якщо вона сильно укріплена в одній точці, відповідає правильним принципам розташування військ і в деяких битвах може забезпечити перемогу. Проте вона має багато незручностей: слабка частина військ, що знаходиться надто близько до ворога, попри всі зусилля може вступити в бій, ризикуючи зазнати поразки, і тим самим збалансувати переваги, отримані сильним підрозділом. Крім того, укріплена частина військ не зможе скористатися своїм успіхом, охопивши лінію противника у фланзі і в тилу, не ставлячи під загрозу всю армію.

(Рис. 17) представляє паралельний порядок, посилений по центру. До нього застосовні ті ж зауваження, що і до попереднього.

Ці два порядки часто використовувалися древніми, як, наприклад, у битві при Замі, а іноді і сучасними генералами. Тюренн застосував один з них під Енсхеймом.

(Рис. 18) – простий порядок військ по діагоналі.

(Рис. 19) – порядок по діагоналі, з посиленням атакуючим флангом. Цей найкраще підходить для слабшої армії, яка атакує сильнішу, оскільки дозволяє їй перенести масу своїх сил на одну

in check by acting as a reserve ready to be concentrated on the favorable point as occasion may require.

The most distinguished examples under this order are the battles of Leuctra and Mantinea, under the celebrated Epaminondas; Leuthen, under Frederick; the Pyramids, Marengo, and Jena, under Napoleon.

(Figure 20.) An army may be perpendicular upon a flank at the beginning of a battle, as was the army of Frederick at Rosbach, and the Russian army at Kunersdorff; but this order must soon change to the oblique. An attack upon both wings can only be made when the attacking force is vastly superior. At Eylau, Napoleon made a perpendicular attack on one wing at the same time that he sought to pierce the enemy's centre.

(Figure 21.) The concave order may be used with advantage in certain cases, and in particular localities. Hannibal employed it at the battle of Cannae, the English at Crecy and Azincourt, and the Austrians at Essling, in 1809.

(Figure 22.) The convex order is sometimes formed to cover a defile, to attack a concave line, or to oppose an attack before or after the passage of a river. The Romans formed this order at the battle of Cosilinum; the French at Ramilies in 1706, at Fleurus in 1794, at Essling in 1809, and at the second and third days of Leipsic in 1813, and at Brienne in 1814.

(Figure 23.) The order by echelon on one wing may be frequently employed with advantage; but if the echelon be made on both wings, there is the same objection to its use as to the perpendicular order on both wings. At Dresden, Napoleon attacked both wings at the same time; this is the only instance in his whole history of a

точку лінії противника, у той час як слабкий фланг не тільки знаходиться поза зоною досяжності негайної атаки, але й стримує решту лінії противника, діючи як резерв, готовий зосередитися на сприятливій точці, якщо цього вимагатимуть обставини.

Найвидатнішими прикладами такого порядку є битви під Левктри і Мантінеї під проводом знаменитого Епамінонда; під Лейтені під проводом Фрідріха; битва біля пірамід, біля Маренго і під Єною під проводом Наполеона.

(Рис. 20.) На початку битви армія може розташовуватися перпендикулярно до флангу, як армія Фрідріха під Росбахом і російська армія під Кунерсдорфом, але незабаром цей порядок повинен змінитися на простий по діагоналі. Атака на обидва фланги може бути здійснена лише тоді, коли атакуючі сили значно переважають. При Ейлау Наполеон здійснив перпендикулярну атаку на один фланг одночасно з тим, як він намагався пронизати центр ворога.

(Рис. 21.) Увігнутий порядок може бути використаний з перевагою в певних випадках і в певних місцевостях. Ганнібал застосував його в битві при Каннах, англійці при Кресі та Азенкуром, а австрійці під Асперном у 1809 році.

(Рис. 22.) Випуклий порядок іноді утворюється для прикриття вузького проходу, для атаки увігнутої лінії або для протистояння атаці до або після переправи через річку. Римляни формували такий порядок у битві під Козіліні; французи під Рамії в 1706 році, під Флерюсі в 1794 році, під Асперном у 1809 році, на другий і третій дні битви під Лейпцигом в 1813 році і під Брієнном у 1814 році.

(Рис. 23.) Порядок ешелонування на одному фланзі може часто застосовуватися з перевагою. Однак, якщо ешелон будується на обох флангах, то проти його використання виникають такі ж

similar attack, and this was owing to peculiar circumstances in the ground and in the position of his troops.

(Figure 24.) The echelon order on the centre alone may be employed with success against an army formed in a thin or too extended line of battle, for it would be pretty certain to penetrate and break the line.

The echelon order possesses in general very great advantages. The several corps composing the army may manœuvre separately, and consequently with greater ease. Each echelon covers the flank of that which precedes it; and all may be combined towards a single object, and extended with the necessary ensemble. At the battle of the Pyramids, Napoleon formed the oblique order in echelon by squares. Portions of his forces were arranged in echelon in some of his other battles.

(Figure 25.) The combined order in columns on the centre and one extremity at the same time, is better suited than either of the preceding for attacking a strong contiguous line. Napoleon employed this order at Wagram, Ligny, Bautzen, Borodino, and Waterloo

It is impossible to lay down, as a general rule, which of these orders of battle should be employed, or that either should be exclusively followed throughout the whole battle. The question must be decided by the general himself on the ground, where all the circumstances may be duly weighed. An order well suited to one position might be the worst possible in another. Tactics is in this respect the very reverse of strategy—the latter being subject to more rigid and invariable rules.

заперечення, як і проти перпендикулярного порядку на обох флангах. Коли у 1813 році відбулася битва під Дрезденом Наполеон атакував обидва фланги одночасно. Це єдиний випадок подібної атаки за всю історію через особливості, пов'язані з місцевістю і в розташуванні військ Наполеона.

(Рис. 24.) Розташований в центрі ешелон можна ефективно застосувати проти армії ворога, сформованої в тонку або занадто розтягнуту лінію бою, оскільки вона з великою імовірністю проб'є цю лінію.

Загалом ешелон має низку переваг. Кілька корпусів армії можуть легше маневрувати окремо. Кожен ешелон прикриває фланг того, що передує йому. Також усі фланги потім зйдуться в одній точці в місці, де вони перебувають і об'єднуються до потрібного військового складу. У битві при Ембабе, яка відбулася в 1798 році між французькими й османсько-єгипетськими військами, Наполеон сформував косий порядок в ешелонах по квадратах. У деяких інших битвах війська Наполеона так само розташовувалися в ешелонах.

(Рис. 25.) Комбінований порядок в колонах в центрі і на одному з країв одночасно, краще підходить для атаки сильної суміжної лінії, ніж будь-який з попередніх. Наполеон використовував цей порядок при Ваграмі, Лін'ї, Бауцені, у Бородінській битві і під Ватерлоо.

Неможливо визначити, який саме з цих порядків потрібно застосовувати під час бою або ж який з них є найкращим. Вирішенням цієї проблеми буде займатися генерал, який зважить усі за і проти. Можливий наступний розвиток подій: наказ, який було б добре застосувати для однієї ситуації, може не підходити для іншої. Тут тактика є повною протилежністю стратегії: стратегія підпорядковується більш жорстким і незмінним правилам.

But whatever the plan adopted by the attacking force, it should seek to dislodge the enemy, either by piercing or turning his line. If it can conceal its real intentions, and deceive him respecting the true point of attack, success will be more certain and decisive. A turning manœuvre may frequently be employed with advantage at the same time with the main attack on the line.

The operations of Davoust at Wagram, and Richepanse at Hohenlinden, are good examples under this head. The manœuvre is, however, a difficult one, and unless executed with skill, may lead to disasters like the turning manœuvres of the Austrians at Rivoli and Austerlitz, and of the French under Jourdan at Stackach, and under Marmont at Salamanca.

We will now discuss the particular manner of arranging the troops on the line of battle, or the manner of employing each arm, without entering, however, much into the detailed tactics of formation and instruction. We shall begin with infantry, as the most important arm on the battlefield.

There are four different ways of forming infantry for battle: 1st, as tirailleurs, or light troops; 2d, in deployed lines; 3d, in lines of battalions, ployed on the central division of each battalion, or formed in squares; 4th, in deep masses.

These different modes of formation are reduced to four separate systems: 1st, the thin formation of two deployed lines; 2d, a line of battalions in columns of attack on the centre, or in squares by battalions; 3d, a combination of these two, or the first line deployed, and the second in columns of attack; and 4th, the deep formation of heavy columns of several battalions. The tirailleurs are merely accessories to the main forces, and are employed to fill up intervals,

Який би план не обрала атакуюча сторона, вона буде прагнути відтіснити ворога одним із способів - прорвати його лінію оборони або обійти її. Якщо вдасться приховати свої справжні наміри щодо місця, звідки буде відбуватися атака, то буде вища ймовірність досягти успіху. Обхідний маневр часто може бути застосований одночасно з основною атакою на лінію оборони. Операції Луї Ніколя Даву під Ваграмом і Жана—Луї Рішпанса під Гогенлінденом вважаються яскравими прикладами. Однак цей маневр складний. У разі, якщо його не виконати належним чином, він може призвести до катастроф, подібних до розворотів австрійців при Ріволі та Аустерліці, французів під командуванням Журдана при Штоках та під командуванням Мармона під Саламанкою.

Тепер ми обговоримо, у який спосіб військо розташовується на лінії бою та як окремі армійські підрозділи взаємодіють між собою. Проте ми не будемо детально розглядати тактики формування війська та інструкції щодо цього. Ми почнемо з піхоти, так як це найважливіші війська на полі бою.

Існує чотири різних способи формування піхоти для бою: 1-й – у вигляді тірей, або легких військ; 2-й – у розгорнутих лініях; 3-й – у лініях батальйонів, розгорнутих на центральній ділянці кожного батальйону, або сформованих у квадрати; 4-й – у глибоких масах.

Ці різні способи формування зводяться до чотирьох окремих систем. Перша – вузьке шикування двох розгорнутих ліній. Друга – формування лінії батальйонів з атакуючими колонами по центру або в квадратах. Третя – комбінація цих двох способів, або перша лінія строю розгорнута, а друга – в атакуючих колонах. Четверта – глибоке шикування щільних колон з декількох батальйонів. Тирельєри є лише допоміжним засобом головних сил і використовуються для заповнення проміжків, захисту

to protect the march of the columns, to annoy the enemy, and to manœuvre on the flanks. 1st. Formerly the line of battle for infantry was very generally that of two deployed lines of troops, as shown in Fig. 26. But reason and experience have demonstrated that infantry in this thin or light order, can only move very slowly; that in attempting rapid movements it breaks and exhibits great and dangerous undulations, and would be easily pierced through by troops of a deeper order. Hence it is that the light formation is only proper when the infantry is to make use of its fire, and to remain almost stationary. 2d. If the formation of a line of battalions in columns of attack be employed, the depth and mobility will depend upon the organization or habitual formation of this arm. In our service a battalion is supposed to be composed of ten companies, each formed in three ranks. The two flank companies are designed for tirailleurs. This would give a column of four divisions, and consequently twelve files deep; and as only two of these files could employ their fire, there would be much too large a portion of non-combatants exposed to the enemy's artillery. In practice, however, we employ the two-rank formation, which, if the flank companies be detached, would give a column of attack eight files in depth, which is not objectionable. If however, the flank companies should be present in the battalion, the depth of the column would still be ten files. In the French service, each battalion is composed of four divisions, formed in either two or three ranks. The two-rank formation is the one habitually employed. If all the companies be present, and the	маршу колон, введення противника в оману і маневрування на флангах. 1. Раніше загалом лінія бою піхоти являла собою дві розгорнуті лінії військ, як показано на зображенні 26. Однак зважені рішення і досвід показали, що піхота в такому вузькому строю може рухатися дуже повільно. Настільки повільно, що намагаючись швидко пересуватися, вона розбивається і демонструє великі і небезпечні перепади, і може бути легко прорвана військами більш глибокого строю. Можемо зробити висновок, що легке формування є правильним лише тоді, коли піхота повинна відкрити вогонь по ворогу і залишатися майже статичною. 2. Якщо для проведення атаки батальйони сформують колонами, то тактична глибина і мобільність колон залежатимуть саме від способу та правил їхньої організації. На прикладі нашої служби батальйон повинен складатися з десяти рот, кожна з яких формується в три шеренги. Дві флангові роти призначені для тирельєрів (або легкої піхоти). Тоді ми отримали б колону з чотирьох дивізій, а отже – дванадцять рядів у глибину. Оскільки лише два ряди могли б вести бій, то під вогонь ворожої артилерії потрапляла б занадто велика кількість некомпатантних (ті, які на службі, але безпосередньо не беруть участь у битвах). Як це відбувається на практиці: ми використовуємо двошеренгову побудову, яка у випадку відокремлення флангових рот дасть атакуючу колону у вісім рядів у глибину. Такий план можна вважати досить оптимальним. Якщо ж флангові роти залишаються у складі батальйону, то глибина колони все одно становить десять рядів. У французькій армії кожен батальйон складається з чотирьох дивізіонів, які створені в дві або три шеренги. Зазвичай дивізіони формують у двошеренговий стрій. Якщо присутні всі роти, і дивізіони сформовані в стрій у три шеренги, то глибина колони
---	---

formation in three ranks, the depth of column will be twelve files; if in two ranks the depth will be eight, files. If the flank companies be detached, the depth of column will be, for three ranks nine files, and for two ranks six files. (Figs. 27 and 28.)

In the Russian service each battalion has four divisions of three ranks each. But the third rank is employed as tirailleurs, which gives a depth of column of eight files. The employment of the third rank for tirailleurs is deemed objectionable on account of the difficulty of rallying them on the column. For this reason, the best authorities prefer detaching an entire division of two companies.

The formation of squares is exceedingly effective in an open country, and against an enemy who is superior in cavalry. Formerly very large squares were employed, but they are now formed either by regiment or by battalion. The former are deemed best for the defensive, and the latter for offensive movements. The manner of arranging these is shown in Figure 29.

3d. The mixed system, or the combination of the two preceding, has sometimes been employed with success. Napoleon used this formation at Tagliamento, and the Russians at Eylau. Each regiment was composed of three battalions, the first being deployed in line, and the other two formed in columns of attack by division in rear of the two extremities, as shown in Fig. 30. It may in some cases be better to place the second and third battalions in line with the first, and on the two extremities of this battalion, in order to prolong the line of fire. The centre of the line of each regiment would be less strong, however, than when the two battalions by column are placed in rear of the other which is deployed. This mixed system of

становитиме дванадцять рядів. Якщо ж у дві шеренги — глибина буде становити вісім рядів. Якщо флангові роти відокремлені, глибина колони для трьох шеренг становитиме дев'ять рядів, а для двох — шість рядів. (Рис. 27 і 28.)

У російській армії кожен батальйон має чотири дивізії, по три шеренги в кожному. Однак третя шеренга використовується як тирельєри, що складає глибину колони у вісім рядів. Використання третьої шеренги для тирельєрів вважається спірним через складнощі в утворенні колони військ. Тому найкращі військові фахівці віддають перевагу відокремленню цілої дивізії з двох рот.

Формування квадратів надзвичайно ефективна на відкритій місцевості та проти ворога, що має перевагу в кавалерії. Раніше використовувалися дуже великі квадрати, але зараз вони формуються або по полку, або по батальйону. Перші вважаються найкращими для оборони, а другі — для наступальних операцій. Спосіб їхнього розташування показаний на рисунку 29.

3. Іноді змішана система, або комбінація двох попередніх систем, давала успішні результати. Наполеон застосовував таке формування під час битви на Тальяменто, а росіяни — у битви під Пройсіш-Ейлау. Кожен полк складався з трьох батальйонів — перший був розгорнутий у лінію, а два інші, розміщені в тилу, формувалися в колони для наступу з різних флангів, як показано на рисунку 30. У деяких випадках доцільніше розташувати другий та третій батальйони на двох флангах в одну лінію фронту з першим, щоб продовжити рубіж вогню. Однак центр зони бойових дій кожного полку буде менш сильним, ніж коли два батальйони в колоні розташовуються в тилу того, що розгорнутий

formation has many advocates, and in certain situations may be employed with great advantage. 4th. The deep order of heavy columns of several battalions is objectionable as an habitual formation for battle, inasmuch as it exposes large masses of men to the ravages of artillery, and diminishes the mobility and impulsion of an attack without adding greatly to its force. Macdonald led a column of this kind at the battle of Wagram with complete success, although he experienced enormous losses. But Ney's heavy columns of attack at Waterloo failed of success, and suffered terribly from the concentric fire of the enemy's batteries. Whenever deep columns are employed, Jomini recommends that the grand-division of twelve battalions should have one battalion on each flank, (Fig. 31,) marching by files, in order to protect its flanks from the enemy's attacks. Without this defence a column of twelve battalions deep becomes an inert mass, greatly exposed to be thrown into disorder or broken, as was the column of Fontenoy, and the Macedonian phalanx by Paulus Emillus. A grand-division is sometimes arranged in two columns by brigade, as is represented in Figure 32. These are less heavy than a single column of grand-division by battalion, but are subject to nearly the same objections. All offensive operations on the field of battle require mobility, solidity, and impulsion; while, on the other hand, all defensive operations should combine solidity with the greatest possible amount of fire. Troops in motion can make but little use of their fire-arms, whatever may be their formation. If in very large masses, they move slower and are more exposed; but the moral effect of these large	у бойову позицію. Змішана система має багато прихильників, і в деяких ситуаціях під час бою можна отримати велику перевагу. 4. Глибокий бойовий порядок щільних колон з кількох батальйонів є неприйнятною бойовою формацією, оскільки велика кількість людей підпадає під загрозу бути знищеними артилерією, а також зменшується мобільність і знижується імпульс атаки. Макдональд успішно очолив колону такого типу в битві під Ваграмом, хоча й зазнав величезних втрат. Але важким колонам, які наступали біля Ватерлоо під командуванням Мішеля Нея, не сприяв успіх. Вони зазнали тяжких втрат від щільного вогню ворожих батарей. Коли застосовуються глибокі колони, Жоміні рекомендує, щоб велика дивізія з дванадцяти батальйонів мала по одному батальйону на кожному фланзі (Рис. 31), які рухаються шеренгами, щоб захистити фланги від атак ворога. Без такого захисту з флангів колона з дванадцяти батальйонів у глибину перетворюється на інертну масу, яка може розпастися або бути розгромленою. Така ситуація сталася з колоною в битві при Фонтенуа, а також з македонською когортою під командуванням Полуса Еміліуса. Велика дивізія іноді формується в дві колони по бригаді, як показано на рисунку 32. Вони є не такими великими у порівнянні з однією колоною великої дивізії, що складається з батальйонів, але мають тіж самі недоліки. Всі наступальні операції на полі бою вимагають мобільності, рішучості та рушійної сили. Проте всі оборонні операції повинні поєднувати рішучість з використанням якомога більшої кількості зброї. Війська на марші обмежені у використанні/застосуванні вогнепальної зброї, незалежно від того, у якій формації вони
--	---

moveable columns is such, that they frequently carry positions without ever employing their fire. The French columns usually succeeded against the Austrian and Prussian infantry, but the English infantry could not so easily be driven from their ground; they also employed their fire to greater advantage, as was shown at Talavera, Busaco, Fuente de Honore, Albuera and Waterloo. The smaller columns and the mixed formation were always most successful against such troops. From these remarks we must conclude—1st. That the very thin as well as the very deep formation is objectionable under ordinary circumstances, and can seldom be employed with safety. 2d. That the attack by battalions in columns by division is the best for carrying a position; the column should, however, be diminished in depth as much as possible, in order both to increase its own fire and to diminish its exposure to the fire of the enemy; moreover, it should be well covered by tirailleurs and supported by cavalry. 3d. That the mixed formation of the first line deployed and the second in columns of battalion by division is the best for defence. 4th. That either of the last two may be employed in the offensive or defensive, according to the nature of the ground, the character of the general, and the character and position of the troops. Squares are always good against cavalry. Troops should be habituated to all these formations, and accustomed to pass rapidly from one to another in the daytime or at night. None, however, but disciplined troops can do this: hence the	перебувають. Якщо вони знаходяться у дуже великих кількостях, то численні колони рухаються повільніше і стають більш вразливими. Однак перевага рухливих колон і полягає в тому, що вони часто захоплюють позиції без використання вогнепальної зброї. Французькі колони зазвичай досягали успіху у боях проти австрійської та прусської піхоти, але англійську піхоту не так легко було вигнати з її позицій. Вони також використовували вогнепальну зброю з більшою ефективністю, як демонструють битви при Талавері, Бусаку, Фуентес-де-Оноре, Альбуері та Ватерлоо. Менші колони та змішаний стрій завжди були найбільш успішними проти таких військ. Звідси можемо зробити такі висновки: 1. За звичайних обставин розріджене формування і глибоке формування недоцільні і рідко можуть використовуватися з гарантією безпеки. 2. Атака батальйонами, сформованими в колони вважається найкращою, аби захопити позиції ворога. Проте колону слід максимально зменшити в глибину, щоб посилити власну вогневу міць і одночасно мінімізувати вразливість до вогню під час атаки ворога. Крім того, вона повинна бути добре прикрита тирельерами за підтримки кавалерії. 3. Для оборони найкраще застосовувати змішаний бойовий порядок першої розгорнутої лінії фронту та другої – батальйони в колонах. 4. Стрій, який був згаданий у попередньому пункті, можна застосовувати як в наступі, так і в обороні, залежно від характеру місцевості, від командира та характеристик і розташування військ. Квадрати завжди ефективні проти кавалерії. Військові повинні бути привчені застосовувати всі ці бойові порядки і повинні бути постійно готові до того, що потрібно буде переходити від одного типу до іншого в будь-який час доби,
---	---

great superiority of regulars on the field of battle, where skilful manœuvres frequently effect more than the most undaunted courage. The arm next in importance on the battle-field is cavalry. The principal merit of this arm consists in its velocity and mobility.

Cavalry has little solidity, and cannot of itself defend any position against infantry; but in connection with the other arms, it is indispensable for beginning a battle, for completing a victory, and for reaping its full advantage by pursuing and destroying the beaten foe.

There are four different modes of forming cavalry, the same as for infantry: 1st in deployed lines; 2d, a line of regiments in column of attack on the centre; 3d, the mixed formation; and 4th, the deep formation of several columns.

1st. The thin formation was deemed objectionable for infantry, on account of its liability to be penetrated by cavalry. The same objection does not hold so forcibly with respect to this latter arm; but full lines are deemed less advantageous than lines deployed checker-wise or in echelon. In either case the distance between the lines should be sufficient to prevent the second line from coming in contact with the first, in case the latter receives a slight check. This distance need not be so great in lines deployed checker-wise, as when they are full, or in echelon.

2d. The second system of formation, that is, a line of columns of attack on the central division for infantry, is by battalion, but for cavalry, by regiment. If the regiment is composed of eight squadrons, the column will contain four lines, two squadrons forming a division; but if composed of only six squadrons, the column will contain only three lines, and consequently will be six files in depth. In either case the distance between the lines should

удень або вночі. Однак лише дисципліновані війська можуть це робити: тому велику перевагу на полі бою мають регулярні війська, де часто вмілі маневри – це більші шанси на успіх, аніж найхоробріша відвага.

Кавалерія – це наступна за значимістю сила на полі бою. Основна перевага цієї сили полягає в її швидкості та маневреності. Але кавалерія дуже вразлива і не може самостійно обороняти позиції під час атак піхоти. Проте у взаємодії з іншими родами військ вона незамінна для початку битви, для досягнення перемоги і для ефективного переслідування ворога.

Існує чотири різних способи формування кавалерії, так само як і для піхоти: 1-й – у розгорнутих лініях; 2-й – лінія полків у колоні для атаки по центру; 3-й – змішаний бойовий порядок; 4-й – глибоке формування кількох колон.

1. Розріджена лінія вважалася непридатною для піхоти через свою вразливість перед кавалерією, яка здатна її пробити. Для кавалерії такий стрій не настільки критичний, але щільні повні лінії вважаються менш вигідними, ніж лінії, розгорнуті шаховим порядком або в ешелоні. У будь-якому випадку відстань між лініями повинна бути достатньою, аби запобігти зіткненню другої лінії з першою, у разі якщо перша зазнає невеликого відступу. Ця відстань не повинна бути настільки великою в лініях, розгорнутих шаховим порядком, як у повних лініях або в ешелоні.

2. Другий спосіб шикування війська – це формування лінії колони для атаки на центральний підрозділ ворога. Для піхоти формування лінія відбувається батальйонами, а для кавалерії – полками. Якщо полк складається з восьми ескадронів, то колона міститиме чотири лінії, по два ескадрони в кожній, разом утворюючи невеликий підрозділ – дивізіон. Проте, якщо полк складається лише з шести ескадронів, то колона міститиме лише три шеренги, і, відповідно, матиме шість рядів у глибину. У будь-

be that of a demi-squadron, when the troops are drawn up in battle array; but when charging, the divisions may close to a less distance.

3d. In forming a grand division of two brigades, by the third or mixed system, two regiments may be deployed in the first line, and three formed in columns of attack in rear of the flanks and centre, as is shown in Fig. 33, the sixth being held in reserve. This formation is deemed a good one.

4th. The fourth system, of deep columns of cavalry, is entirely unsuited for the charge, and this formation can only be employed for troops drawn up in reserve.

The flanks of lines or columns of cavalry are always much exposed, and squadrons should therefore be formed in echelon on the right and left, and a little in rear of the main body, in order to protect the flanks from the attacks of the enemy's horse. Irregular cavalry is usually employed for this purpose.

In the formation of a grand division in line of battle, care should be taken not to give too great an extent to the command of the generals of brigade. If the formation be in two lines, neither brigade should form an entire line, but each should form a wing of the division, two regiments of the same brigade being placed in rear of each other. This rule is an important one, and should never be neglected.

It may also be laid down as a maxim, in the formation of cavalry on the battle-field, that the first line after the charge, even if most successful, may require reforming in rear of the second line, and that this last should be prepared to act in the front line after the first onset. The success of the battle frequently depends upon the charge of the final reserve of cavalry on the flanks of lines already engaged.

якому випадку, коли війська стоять у бойовому порядку, відстань між лініями повинна бути такою, що відповідає відстані між півескадронами. Але під час атаки підрозділи можуть наближатися, зменшуючи відстань між собою.

3. При формуванні великої дивізії з двох бригад за третьою або змішаною системою, два полки можуть бути розгорнуті в першій бойовій лінії, а три, сформовані в колони для атаки, розташовуватися в тилу для удару з флангів і центру, як показано на рисунку 33. Шостий полк утримується в резерві. Такий спосіб організації військ вважається ефективним.

4. Четверта система, що передбачає глибокі колони кавалерії, абсолютно непридатна для атаки. Таку формацію можна використовувати лише для військ, розташованих у резерві.

Фланги кавалерії завжди дуже вразливі, тому ескадрони потрібно формувати в ешелон праворуч і ліворуч, в тилу основної частини війська, щоб захистити фланги від атак кавалерії ворога. Зазвичай для цього використовують нерегулярну кавалерію.

При формуванні великої дивізії на полі бою слід подбати про те, щоб генерали бригад не брали на себе все командування. Якщо бойовий порядок складається з двох ліній, жодна бригада не повинна формувати цілу лінію, але кожна має формувати фланг дивізії, при цьому два полки однієї бригади розташовуються в тилу. Це важливе правило, яким не слід нехтувати.

При формуванні кавалерії на полі бою варто взяти до уваги той факт, що після проведення атаки, навіть якщо все пройшло успішно, перша лінія може потребувати перегруповування в тилу другої лінії, і що остання повинна бути готова діяти на передовій після першого наступу. Успіх битви часто залежить від атаки останнього резерву кавалерії на флангах лінії.

It is on account of this frequent manœuvring of the cavalry on the battle-field, its reforming for repeated charges, that great bodies deployed in full lines are principally objected to. They cannot be handled with the facility and rapidity of columns of regiments by divisions.

The attack of Nansouty's cavalry, formed in this way, on the Prussian cavalry, deployed in advance of Chateau-Thierry, in 1814, is a good proof of this. Cavalry may be brought to a charge—1st, in columns; 2d, in line; and 3d, in route, or at random, (*à la débâdée*.) These may also be varied by charging either at a trot or a gallop. All these modes have been employed with success.

In a regular charge in line the lance offers great advantages; in the *mêlée* the sabre is the best weapon; hence some military writers have proposed arming the front rank with lances, and the second with sabres. The pistol and the carabine are useless in the charge, but may sometimes be employed with advantage against convoys, outposts, and light cavalry; to fire the carabine with any effect, the troop must be at a halt. In all charges in line, especially against cavalry, the fast trot is deemed preferable to the gallop, on account of the difficulty of keeping up the alignment when the speed is increased. Lances are utterly useless in a *mêlée*, and in employing troops armed in this way, it is of the greatest importance to keep them in order and in line. In charging with the sabre against artillery the gallop may sometimes be employed, for velocity here may be more important than force.

We will now consider the formation and use of artillery on the field of battle. It may be laid down as a fundamental principle, that the fire of artillery should be directed on that part of the enemy's line which we design to pierce; for this fire will not only weaken this

Через те, що кавалерія часто маневрує на полі бою, перегруповуючись для повторних атак, розгортання кінноти в щільні лінії є непрактичним, оскільки вона не може маневрувати з такою ж легкістю і швидкістю, як колони.

Яскравим доказом цього вважається атака кавалерії Нансуті, сформованої в колони, на пруську кінноту, яка була розгорнута в лінію перед містечком Шато-Тьєррі у 1814 році. Кавалерію можна використовувати для атак в різний спосіб: 1-й – в колонах; 2-й – в лінії; і 3-й – в розпорошеному порядку (з французької – *à la débâdée*). Спосіб атаки залежить ще від темпу руху коней – рись чи галоп. Застосування усіх є доволі успішними.

Під час регулярної атаки в бойовій лінії перевага віддається використанню списа, тоді як у рукопашному бою шабля є найкращою зброєю. Саме тому деякі теоретики військової справи пропонували озброювати перший ряд списками, а другий – шаблями. Використовувати пістолети і карабіни під час атаки недоцільно, оскільки стрільба з вогнепальної зброї може бути ефективною тільки тоді, коли підрозділ не на марші. Але вони стануть у нагоді у нападі проти конвоїв, заслонів і легкої кавалерії. Під час атаки в лінії, особливо проти кавалерії, пересування швидкою рессю вважається кращим за галоп, так як складно підтримувати бойову лінію рівною, коли швидкість висока. Списи марно використовувати в рукопашному бою, але, якщо підрозділи озброєні списками залучені до бою, надзвичайно важливо тримати їх у бойовому порядку в лінії. Під час атаки з шаблею проти артилерії, віддіється перевага пересуванню галопом, так як швидкість у цьому випадку може бути важливішою за силу.

Тепер розглянемо формування і застосування артилерії на полі бою. Головним принципом роботи артилерії є спрямування вогню на ту частину лінії ворога, яку ми маємо намір прорвати, адже артилерійський вогонь не лише ослабить визначену точку, а й

point, but will also aid the attack of the cavalry and infantry when the principal efforts are directed towards the intended point. In the defence, the artillery is usually distributed throughout the whole line, on ground favorable for its fire; but the reserve should be so placed that it can easily be brought to bear on the point where the enemy will be most likely to direct his principal attack. Artillery placed on a plain, or with ground slightly inclined in front, and using the point-blank or ricochet fire, is the most effective; very high points are unfavorable. If possible, the concentric fire should be employed against the enemy's columns of attack. The position of the English artillery on the field of Waterloo, and the use of the concentric fire, furnishes one of the best examples for the disposition of this arm to be found in modern military history. The proper use of artillery on the battle-field is against the enemy's infantry and cavalry, consequently only a small part of it should be employed to respond to the fire of the enemy's batteries; not more than one third at most can be spared for this object. If possible, batteries should be established so as to take the enemy's line in flank, either by an oblique or enfilading fire. A direct fire against columns of attack, with a few light pieces thrown out to take it in flank at the same time, will always be advantageous. A direct and flank fire was employed with success by Kleist against the column of Ney at the battle of Bautzen; the French marshal was forced to change his direction. Batteries should always be well secured on the flanks, and constantly sustained by infantry or cavalry. If attacked by cavalry,	допоможе кавалерії та піхоті провести атаку, якщо їхні основні зусилля будуть направлені безпосередньо в цю точку. В обороні артилерія зазвичай розподіляється по всій лінії фронту в місцях сприятливих для ведення вогню. Проте резерв має бути розташований так, щоб його можна було швидко направити в ту точку, куди ворог, ймовірно, планує здійснити основний удар. Артилерія, розташована на рівнині або на дещо нахилених ділянках, і яка використовує стрільбу з прямим наведенням або рикошетну стрільбу, вважається найбільш ефективною. Для стрільби несприятливі дуже високі точки поверхні. Якщо можливо, слід застосовувати концентричний артилерійський вогонь проти атакуючих колон ворога. Позиція англійської артилерії на полі битви при Ватерлоо і використання концентричного артилерійського вогню вважаються одними з найкращих прикладів розташування цієї зброї в сучасній військовій історії. Правильне застосування артилерії на полі бою полягає у тому, щоб знищити піхоту та кавалерію ворога. Тому для відповіді на вогонь ворожих артилерійських батарей, можна виділити лише невелику частину власних – одну третину. За можливості потрібно розташувати батареї так, щоб можна було атакувати лінію фронту ворога зі свого флангу косопріцільним або поздовжнім вогнем. Прямий вогонь по атакуючим колонам та одночасний вогонь легкими гарматами з флангів, завжди результативний. Успішне застосування Клейстом прямого та флангового вогню проти колони Нея під час битви при Бауцені змусило маршала Франції змінити напрямок руху. Батареї завжди повинні бути добре захищені на флангах і постійно підтримуватись піхотою чи кавалерією. Якщо артилерію атакує кіннота ворога, вона повинна продовжувати вести вогонь
---	---

the artillery should keep up its fire as long as possible, first with ball, and then with grape when the enemy arrives within a suitable distance. The same rule will apply to attacks of infantry, except that the fire of solid shot at a great distance is much less effective than against mounted troops.

The engineer troops are employed on the field of battle principally by detachments, acting as auxiliaries to the other arms. Each regiment of infantry should have a detachment of sappers armed with axes to act as pioneers, for the removal of obstacles that may impede its advance. These sappers are of the utmost importance, for without them an entire column might be checked and thrown into confusion by impediments which a few sappers with their axes would remove in a very short time. Detachments of engineer troops must also act in concert with the cavalry and artillery for the same purpose as above. In establishing the batteries of artillery, in opening roads for their manœuvres, and in arranging material obstacles for their defence, the axes, picks, and shovels of the sappers are of infinite value. Field-works, bridges, and bridge-defences, frequently have a decisive influence upon the result of a battle, but as these are usually arranged previous to the action, they will be discussed in another place. In the attack and defence of these field-works, the engineer troops play a distinguished part. The consideration of this part of the subject, though perhaps properly belonging to the tactics of battles, will also be postponed to another occasion.

We will now discuss the employment of the combined arms on the field of battle.

Before the French Revolution, all the infantry, formed by regiments and brigades, was united in a single body and drawn up in two lines. The cavalry was placed on the two flanks, and the artillery distributed along the entire line. In moving by wings, they formed

якогомо довшє, спочатку використовуючи гарматні кулі, а потім картеч, якщо ворог наблизився на потрібну відстань. Таке ж правило діє, коли атакує піхота. Різниця лише в тому, що вогонь з ядра на велику відстань проти піхоти менш ефективний, ніж проти кавалерії.

На полі бою інженерні війська застосовуються переважно загонами, діючи як допоміжний рід військ. Кожен полк піхоти повинен мати загін саперів, озброєних сокирами, аби усувати перешкоди, які можуть заважати просуванню. Сапери надзвичайно важливі, адже без них ціла колона може зупинитися через перешкоди, які кілька саперів з сокирами могли б усунути за дуже короткий час. Загони інженерних військ також повинні діяти разом з кавалерією та артилерією для виконання подібних завдань. Для саперів сокири, кирки та лопати дуже цінні при встановленні артилерійських батарей, розчищенню шляхів для їхніх маневрів та облаштуванні матеріальних перешкод для їхньої оборони. Польові споруди, мости і оборонні споруди для захисту мостів часто мають вирішальний вплив на результат бою. Але оскільки вони, за правилом, встановлюються до початку бойових дій, ми їх обговоримо згодом. В час атаки або оборони споруд в польових умовах інженерні війська відіграють надважливу роль. Хоч ця частина теми і може належати до тактики ведення бою, ми її відкладемо на пізніше.

Тепер ми розглянемо використання об'єднаних родів військ на полі бою.

До Французької революції вся піхота, організована в полки та бригади, об'єднувалася в єдиний корпус і розташовувалася у дві лінії. Кавалерія розміщувалася на двох флангах, а артилерія була розподілена по всій лінії. Під час руху по флангам вони утворювали чотири колони: дві з кавалерії та дві з піхоти. Під час руху одним флангом вони формували лише дві дуже довгі

four columns, two of cavalry and two of infantry: in moving by a flank, they formed only two very long columns; the cavalry, however, sometimes formed a third and separate column in flank movements, but this disposition was rarely made.

The French Revolution introduced the system of grand divisions composed of the four arms combined; each division moved separately and independently of the other. In the wars of the Empire, Napoleon united two or more of these divisions into a corps d'armée, which formed a wing, the centre, or reserve of his grand army. In addition to these divisions and corps d'armée, he had large reserves of cavalry and artillery, which were employed as distinct and separate arms.

If the forces be sufficiently numerous to fight by corps d'armée, each corps should have its own reserve, independent of the general reserve of the army. Again, if the forces be so small as to act by grand divisions only, each division should then have its separate reserve.

An army, whether composed of separate corps or of grand divisions, usually forms, on the field of battle, a centre, two wings, and a reserve. Each corps or division acts by itself, with its infantry, cavalry, artillery, and engineer troops. The reserve of cavalry may be formed in rear of the centre or one of the wings. In small forces of fifty or sixty thousand men, the cavalry may act with advantage on the wings, in the manner of the ancients. If the reserve of this arm be large enough to form three separate bodies, it may itself very properly be formed into a centre and wings. If it be formed into two columns only, they may be placed in rear of the openings between the centre and the wings of the main force. The reserve of artillery is employed either to reinforce the centre or a wing, and in the defensive is frequently distributed throughout the whole line of battle. In offensive operations, it may be well to concentrate as much fire as possible on the intended point of attack. The mounted

колони, хоча іноді кавалерія формувала третю окрему колону під час флангових рухів, але таке розташування військ застосовувалося рідко.

Французька революція впровадила систему великих дивізій, що склалися з чотирьох родів військ, кожна дивізія рухалася окремо та незалежно від інших. Під час Наполеонівських воєн полководець об'єднував дві або більше таких дивізій у корпуси, які утворювали фланг, центр або резерв його великої армії. Окрім цих дивізій та корпусів, він мав великі резерви кавалерії та артилерії, які використовувалися як окремі та самостійні підрозділи.

Якщо війська достатньо численні, щоб воювати за системою корпусів кожен корпус повинен мати свій власний резерв, окремо від загального резерву армії. Знову ж таки, якщо війська настільки малі, що можуть діяти лише великими дивізіями, то кожна дивізія повинна мати свій окремий резерв.

Армія, не залежно від того, чи складається вона з окремих корпусів, чи з великих дивізій, зазвичай формує на полі бою центр, два фланги і резерв. Кожен корпус або дивізія діє самостійно, маючи свою піхоту, кавалерію, артилерію та інженерні війська. Резерв кавалерії може бути розташований позаду центру або в тилу одного з флангів. У менших силах, що складаються з п'ятдесяти чи шістдесяти тисяч чоловік, кавалерія може діяти з перевагою на флангах, як це було в стародавні часи. Якщо резерв цього роду військ достатньо великий, щоб сформувати три окремі підрозділи, він може бути цілком доцільно розділений на центр і фланги. Якщо він складається лише з двох колон, їх можна розташувати в тилу в проміжках між центром і флангами основних сил. Резерв артилерії використовують або для підсилення центру, або для підкріплення флангу, а в обороні його часто розподіляють по всій лінії фронту. У наступальних операціях доцільно зосередити якнайбільше

artillery either acts in concert with the cavalry, or is used to reinforce that arm; the light-foot acts with the infantry, and the batteries of heavy calibre are distributed along the line, or concentrated on some important point where their fire may be most effectual.

They reach the enemy's forces at a distance, and arrest the impulsion of his attack. They may also be employed to draw the fire of his artillery; but their movements are too slow and difficult for a reserve.

The order of succession in which the different arms are engaged in a battle, depends upon the nature of the ground and other accidental circumstances, and cannot be determined by any fixed rules. The following, however, is most frequently employed, and in ordinary cases may be deemed good.

The attack is first opened by a cannonade; light troops are sent forward to annoy the enemy, and, if possible, to pick off his artillerists. The main body then advances in two lines: the first displays itself in line as it arrives nearly within the range of grape-shot; the second line remains in columns of attack formed of battalions by division, at a distance from the first sufficient to be beyond the reach of the enemy's musketry, but near enough to support the first line, or to cover it, if driven back. The artillery, in the mean time, concentrates its fire on some weak point to open a way for the reserve, which rushes into the opening and takes the enemy in flank and rear. The cavalry charges at the opportune moment on the flank of the enemy's columns or penetrates an opening in his line, and cutting to pieces his staggered troops, forces them into retreat, and completes the victory. During this time the

вогню на конкретній точці, обраної для атаки. Артилерійська установка або діє разом з кавалерією, або використовується для підсилення цього роду військ. Легка піхотна артилерія діє разом з піхотою, а батареї великого калібру розподіляються вздовж лінії фронту або зосереджуються на важливих ділянках, де їх вогонь може бути найбільш ефективним.

Вони досягають ворожих сил на відстані та зупиняють імпульс його атаки. Їх також можна використовувати для того, щоб відволікати артилерію ворога, але їхні маневри занадто повільні та складні для використання в ролі резерву.

Порядок вступу в бій різних родів військ залежить від характеру місцевості та інших другорядних обставин, і це не можна визначити жодними сталими правилами. Однак наступний порядок вводу військ найчастіше застосовується і є найбільш оптимальним.

Атака розпочинається канонадою: легкі війська направляються вперед, аби дестабілізувати ворога і за можливості знищити його артилеристів. Потім, у два ряди, починають просуватися основні сили: перший ряд виводиться в бойову лінію, коли наближається до межі досяжності картечі; другий ряд залишається в колоні для атаки, сформованої з батальйонів, на достатньо далекій відстані від першої лінії, щоб ворог не зміг атакувати з мушкетів, водночас достатньо близько, щоб підтримати перший ряд або прикрити його, якщо він буде змушений відступити під натиском ворога. Тим часом артилерія атакує слабкі місця, аби відкрити шлях для резерву, який ринеться в прорив і вдарить по ворогу з флангу і з тилу. У найбільш сприятливий момент кавалерія робить рішучий удар по флангу колон ворога або проникає в пролом його бойової лінії, і, добиваючи його дезорганізовані війська, змушує їх до відступу та завершує перемогу. Протягом усього часу вся лінія противника повинна бути під контролем (або під тиском), щоб не

whole line of the enemy should be kept occupied, so as to prevent fresh troops from being concentrated on the threatened point.

The following maxims on battles may be studied with advantage:

1st. General battles are not to be fought but under the occurrence of one of the following circumstances: when you are, from any cause, decidedly superior to the enemy; when he is on the point of receiving reinforcements, which will materially effect your relative strength; when, if not beaten or checked, he will deprive you of supplies or reinforcements, necessary to the continuance or success of your operations; and, generally, when the advantage of winning the battle will be greater than the disadvantage of losing it.

2d. Whatever may be your reason for risking a general battle, you ought to regard as indispensable preliminaries,—a thorough knowledge of the ground on which you are to act; an ample supply of ammunition; the most perfect order in your fire—arms; hospital dépôts regularly established, with surgeons, nurses, dressings, &c., sufficient for the accommodation of the wounded; points of rendezvous established and known to the commanders of corps; and an entire possession of the passes in your own rear.

3d. The battle being fought and won, the victory must be followed up with as much alacrity and vigor, as though nothing had been gained,—a maxim very difficult of observance, (from the momentary disobedience which pervades all troops flushed with conquest) but with which an able general will never dispense. No one knew better the use of this maxim than Napoleon, and no one was a more strict and habitual observer of it.

дати можливості зосередити нові війська на ділянці атаки (або ділянці прориву).

Наступні принципи щодо битв можна вважати корисними для вивчення:

1. Великі битви не повинні проводитися, якщо не виникла одна з наступних обставин: коли ви з якоїсь причини явно перевершуєте ворога; коли він ось—ось отримає підкріплення, що суттєво змінить співвідношення сил; коли ворог може позбавити вас постачання або підкріплення, необхідних для продовження чи успіху ваших операцій у разі, якщо не зупинити його або перемогти; і, загалом, коли перевага від перемоги значно перевищуватиме втрати від поразки.

2. Незалежно від того, яка у вас причина ризикувати військовою операцією, ви повинні взяти до уваги наступні важливі підготовчі кроки, які варто розглянути напередодні: ретельне знання місцевості, на якій буде проведено битву; достатній запас боєприпасів; бездоганний стан вогнепальної зброї; організовані медичні пункти з хірургами, медсестрами, перев'язочними матеріалами тощо для надання допомоги пораненим; визначені та відомі командувачам корпусів пункти збору; а також повний контроль над проходами у вашому тилу.

3. Бій виграно – потрібно швидко та активно закріпити перемогу; діяти так, ніби нічого ще не досягли. Це принцип, якого важко дотримуватися (через те, що війська тимчасово вдаються до ігнорування наказів під впливом відчуття перемоги), але справжній командувач ніколи не зрадить його. Ніхто краще за Наполеона не розумів важливості цього принципу, і ніхто не був більш суворим та послідовним його прихильником.

4. Бій програли і ваш перший обов'язок – зменшити моральні наслідки поразки, безпосередніми наслідками якої є відсутність

4th. The battle being fought and lost, it is your first duty to do away the moral effect of defeat,—the want of that self-respect and self-confidence, which are its immediate followers, and which, so long as they last, are the most powerful auxiliaries of your enemy. It is scarcely necessary to remark that, to effect this object,—to reinspire a beaten army with hope, and to reassure it of victory,—we must not turn our backs on an enemy, without sometimes presenting to him our front also;—we must not confide our safety to mere flight, but adopt such measures as shall convince him that though wounded and overpowered, we are neither disabled nor dismayed; and that we still possess enough both of strength and spirit to punish his faults, should he commit any. Do you operate in a covered or mountainous country?—avail yourself of its ridges and woods; for by doing so you will best evade the pressure of his cavalry. Have you defiles or villages to pass?—seize the heads of these, defend them obstinately, and make a show of fighting another battle. In a word, let no error of your enemy, nor any favorable incident of the ground, escape your notice or your use. It is by these means that your enemy is checked, and your troops inspirited; and it was by these that Frederick balanced his surprise at Hohenkirchen, and the defeat of his plans before Olmutz. The movement of our own Washington, after losing the battle of Brandywine, was of this character. He hastily recrossed the Schuylkill with the professed intention of seeking the enemy and renewing the combat, which was apparently prevented only by a heavy and incessant fall of rain. A rumor was now raised that the enemy, while refusing his left wing, was rapidly advancing upon his right, to intercept our passage of the river, and thus gain possession of Philadelphia. This report justified a retreat, which drew from the General repeated assurances, that in quitting his present position and giving to his march a retrograde direction, it was not his object to avoid, but to follow and to fight the enemy. This movement, though no battle

самоповаги та впевненості в собі. І поки ці наслідки тривають, вони є перевагою для ворога. Немає потреби зазначати, що для досягнення цієї мети — щоб відродити розбиту армію надією та повернути впевненість у перемогу — ми не повинні повертатися спиною до ворога, а час від часу потрібно розвертатися й обличчям до нього; ми не повинні просто втікати, а потрібно час від часу вживати таких заходів, які переконують ворога у тому, що хоч ми й поранені та переможені, ми не є а ні зневаженими, а ні наляканими, що ми все ще маємо достатньо сили й духу, аби покарати його за помилки, яких він припуститься. Якщо ви ведете бойові дії на місцевості з природними укриттями чи в гористій місцевості, використовуйте її природні особливості – ліси та хребти, адже таким чином ви найкраще уникнете натиску його кавалерії. Якщо на вашому шляху ущелина або село, захопіть їх і стійко обороняйте – влаштуйте показову битву. Одним словом, нехай жодна помилка вашого ворога або жодна сприятлива властивість місцевості не уникнуть вашої уваги і буде використана на користь. Саме за допомогою таких заходів ви стримуєте ворога та надихаєте свої війська; і саме такими методами Фрідріх врівноважив свою несподівану ситуацію під Гогенкірхеном і поразку під Ольмутцом. Переміщення нашого Вашингтона після програшу битви при Брендівайні було саме такого характеру. Він поспішно перетнув річку Скуйлкіл з оголошеною метою знайти ворога і відновити бій, що, здається, було перешкоджено лише сильним і безперервним дощем. Поширилися чутки, що ворог, відкривши свій лівий фланг, швидко просувається на правий, щоб перехопити наш перехід через річку і таким чином захопити Філадельфію. Ця доповідь виправдовувала відступ, який ґрунтувався на неодноразових запевненнях генерала, що, він залишив позиції і почав відступати не для того, щоб уникнути ворога, а для того, щоб переслідувати та вступити в бій. Хоча такий крок і не призвів до битви, він повернув довіру як народу, так і армії.

ensued, had the effect of restoring the confidence as well of the people as of the army.

There are innumerable works in almost every language on elementary tactics; very few persons, however, care to read any thing further than the manuals used in our own service. Our system of infantry, cavalry, and artillery tactics is generally taken from the French; and also the course of engineer instruction, so far as matured, for sappers, miners, and pontoniers, is based on the French manuals for the varied duties of this arm. On Grand Tactics, or Tactics of Battles, the military and historical writings of General Jomini abound in most valuable instructions. Napoleon's memoirs, and the writings of Rocquancourt, Hoyer, Decker, Okouneff, Roguiat, Jocquinot-de-Presle, Guibert, Duhesme, Gassendi, Warnery, Baron Bohan, Lindneau, Maiseroy, Miller, and Ternay, are considered as being among the best authorities.

MILITARY POLITY AND THE MEANS OF NATIONAL DEFENCE.

Military Polity.—In deciding upon a resort to arms, statesmen are guided by certain general rules which have been tacitly adopted in the intercourse of nations: so also both statesmen and generals are bound by rules similarly adopted for the conduct of hostile forces while actually engaged in military operations.

In all differences between nations, each state has a right to decide for itself upon the nature of its means of redress for injuries received. Previous to declaring open and public war, it may resort to some other forcible means of redress, short of actual war. These are:—

1st. Laying an embargo upon the property of the offending nation.

Існує безліч праць різними мовами світу на тему елементарної тактики. Однак дуже мало людей прагнуть читати щось більше, ніж просто посібники, що використовуються в нашій службі. Наша система тактики піхоти, кавалерії та артилерії запозичені у французів. Курс підготовки інженерних військ – саперів, розмінувальників та понтонерів – також розроблено на основі французьких посібників, які включають виконання різноманітних завдань, відповідно до підрозділу. Щодо великої тактики або тактики битв: військові та історичні праці генерала Жоміні містять надзвичайно цінні вказівки. Мемуари Наполеона та праці Роканкурта, Гойєра, Деккера, Окунеффа, Рогуята, Жокіно–де–Пресля, Гіберта, Дюезме, Гассенді, Варнері, барона Бохана, Ліндно, Мезеруа, Міллера та Тернея вважаються одними з найавторитетніших джерел.

ВІЙСЬКОВА ПОЛІТИКА ТА ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ.

Військова політика. Приймаючи рішення щодо застосування зброї, державні діячі керуються загальними правилами, які були встановлені й узгоджені з іншими країнами. Як і державні діячі, генерали зобов'язані дотримуватися правил ведення військових дій, вже безпосередньо беручи участь у бойових діях.

У всіх міжнаціональних конфліктах кожна держава має право самостійно визначати способи відшкодування завданих їй збитків. Перед тим як відкрито оголошувати війну держава може вдаватися до інших примусових засобів для відшкодування збитків, без безпосереднього вступу у війну. До таких заходів належать:

1. Накладення ембарго на майно країни–агресора.
2. Примусове заволодіння спірною територією або майном.
3. Застосування різних форм прямого впливу на агресора.

2d. Taking forcible possession of the territory or property in dispute. 3d. Resorting to some direct measure of retaliation. 4th. Making reprisals upon the persons and things of the offending nation. It is not the present purpose to discuss these several means of redress, nor even to enter into any examination of the rights and laws of public war, when actually declared; it is intended to consider here merely such military combinations as are resorted to by the state in preparation for defence, or in carrying on the actual operations of a war. In commencing hostilities against any other power, we must evidently take into consideration all the political and physical circumstances of the people with whom we are to contend: we must regard their general character for courage and love of country; their attachment to their government and political institutions; the character of their rulers and their generals; the numbers, organization, and discipline of their armies; and particularly the relations between the civil and military authorities in the state, for if the latter be made entirely subordinate, we may very safely calculate on erroneous combinations. We must also regard their passive means of resistance, such as their system of fortifications, their military materials and munitions, their statistics of agriculture, commerce, and manufactures, and especially the geographical position and physical features of their country. No government can neglect, with impunity, these considerations in its preparations for war, or in its manner of conducting military operations. Napoleon's system of carrying on war against the weak, effeminate, and disorganized Italians required many modifications when directed against the great military power of Russia. Moreover, the	4. Вчинення репресалій щодо осіб і майна країни–агресора. Ми не маємо на меті обговорити усі ці способи відшкодування збитків та розглянути правила та закони ведення війни. Ми прагнемо дослідити військові комбінації, до яких вдається держава під час підготовки до оборони або під час проведення бойових операцій. На початку військових дій проти якоїсь країни ми повинні враховувати всі політичні обставини та матеріальні умови життя народу, з яким ми будемо боротися: необхідно оцінити їхню мужність та патріотизм; їхню прихильність до уряду та політичних інституцій; характер їхніх політичних діячів та генералів; чисельність, організацію та дисципліну їхніх армій. Особливу увагу потрібно звернути на взаємодію між цивільними та військовими органами влади. Якщо військові органи підпорядковані виключно цивільним, це може призвести того, що ми можемо розраховувати на помилкові рішення. Також слід звертати увагу на їхні пасивні засоби опору, такі як система фортифікацій, військові ресурси та боєприпаси, статистика сільського господарства, торгівлі та промисловості, а також особливості фізико–географічного положення країни. Під час бойових операцій і при підготовці до війни уряд жодної країни не може нехтувати цими правилами. Система Наполеона щодо ведення війни проти слабких і безпорадних італійців вимагала значних змін у протистоянні великій військовій потужності Росії. Крім того, ті комбінації, які застосовувалися в битві при Пройсш–Ейлау та в битві під Фрідландом, не підходили для боротьби з божевільними
--	---

combinations of Eylau and Friedland were inapplicable to the contest with the maddened guerrillas of Minos, animated by the combined passions of hatred, patriotism, and religious enthusiasm.

Military power may be regarded either as absolute or relative: the absolute force of a state depending on the number of its inhabitants and the extent of its revenues; the relative force, on its geographical and political position, the character of its people, and the nature of its government. Its military preparations should evidently be in proportion to its resources. Wealth constitutes both the apprehension and the incentive to invasion. Where two or more states have equal means of war, with incentives very unequal, an equilibrium cannot exist; for danger and temptation are no longer opposed to each other. The preparation of states may, therefore, be equal without being equivalent, and the smaller of the two may be most liable to be drawn into a war without the means of sustaining it.

The numerical relation between the entire population of a state, and the armed forces which it can maintain, must evidently vary with the wealth and pursuits of the people. Adam Smith thinks that a country purely agricultural may, at certain seasons, furnish for war one-fifth, or even in case of necessity one-fourth, of its entire population. A commercial or manufacturing country would be unable to furnish any thing like so numerous a military force. On this account small agricultural states are sometimes able to bring into the field much larger armies than their more powerful neighbors. During the Seven Years' War, Frederick supported an army equal to one-twentieth of the entire Prussian population, and at the close of this memorable contest one-sixth of the males capable of bearing arms had actually perished on the field of battle.

партизанами Мінос, якими керували ненависть, патріотизм і палкий інтерес до релігії.

Військова потужність може розглядатися як абсолютна або відносна: абсолютна сила держави залежить від кількості її населення та обсягу доходів; відносна сила залежить від географічного положення та політичних обставин, характеру її народу та природи уряду. Підготовка до воєнних дій повинна відповідати ресурсам країни. Багатство може як спонукати до вторгнення, так і демотивувати. Коли дві або більше держав мають однакові військові можливості, але дуже різні стимули, неможливо встановити рівновагу, оскільки небезпека та спокуса більше не стримують одна одну. Можемо зробити висновок, що підготовка держав може бути рівною, але не еквівалентною. Більш ймовірно, що меншу з держав тягнуть у війну, яку вона не витримає.

Співвідношення в чисельності між загальним населенням держави та збройними силами, які вона може утримувати, очевидно, змінюється в залежності від кількості багатства та видів діяльності, якими займаються громадяни. Адам Сміт вважає, що країна, у якій займаються виключно сільським господарством, в певні пори року може відправити на війну одну п'яту, а за необхідності – навіть чверть свого населення. Промислова країна не зможе сформувати таку чисельну армію. Тому маленькі сільськогосподарські держави іноді здатні відправити на поле бою набагато більші армії, ніж їхні більш потужні сусіди. Протягом Семирічної війни Фрідріх утримував армію, яка дорівнювала одній двадцятій частині всього населення Прусії, а наприкінці цієї знаменної війни одна шоста всіх чоловіків, здатних тримати зброю, загинула на полі бою.

Однак кількість військ, яких можна вивести на поле бою в момент надзвичайної ситуації, безперечно, набагато більша, ніж та, яку можна утримувати під час тривалої війни або як частину

But the number of troops that may be brought into the field in times of great emergency is, of course, much greater than can be supported during a long war, or as a part of a permanent military establishment. Montesquieu estimates that modern nations are capable of supporting, without endangering their power, a permanent military force of about one-hundredth part of their population. This ratio differs but little from that of the present military establishments of the great European powers. Great Britain, with a population of about twenty-five millions, and a general budget of \$250,000,000, supports a military and naval force of about 150,000 effective and 100,000 non-effective men, 250,000 in all, at an annual expense of from seventy to eighty millions of dollars. Russia, with a population of about seventy millions, supports an active army of 632,000 men, with an immense reserve, at an expense of about \$65,000,000, out of a general budget of \$90,000,000; that is, the expense of her military establishment is to her whole budget as 7 to 10. Austria, with a population of thirty-five millions, has an organized peace establishment of 370,000, (about 250,000 in active service,) and a reserve of 260,000, at an expense of \$36,000,000, out of a general budget of \$100,000,000. Prussia, with a population of about fifteen millions, has from 100,000 to 120,000 men in arms, with a reserve of 200,000, at an annual expense of more than \$18,000,000, out of a general budget of about \$38,000,000. France, with a population of near thirty-five millions, supports a permanent establishment of about 350,000 men, at an expense of seventy or eighty millions of dollars, out of a total budget of \$280,000,000. France has long supported a permanent military	постійного військового формування. Монтеск'є вважав, що сучасні нації можуть утримувати постійну військову силу, яка складає близько однієї соті частини їхнього населення, не наражаючи свою владу на небезпеку. Така пропорція зберігається і в сучасних військових установах великих європейських держав. Велика Британія, з населенням близько 25 мільйонів осіб і загальним бюджетом 250 000 000 доларів, утримує військовий та морський флот, що налічує 150 000 боєздатних і 100 000 небоєздатних чоловіків, 250 000 осіб загалом, із річними витратами від сімдесяти до вісімдесяти мільйонів доларів. Росія, з населенням близько сімдесяти мільйонів, утримує діючу армію з 632 000 осіб та величезні резерви. На витрати йде близько 65 000 000 доларів із загального бюджету в 90 000 000 доларів. Тобто утримання військової структури становить від 7 до 10 відсотків від усього бюджету. Населення Австрії становить тридцять п'ять мільйонів осіб. З них 370 000 осіб складають штат органів безпеки та військові сили, 250 000 з яких перебувають на службі в діючій армії, а резерв особового складу становить 260 000 осіб, на яких виділяється 36 000,000 доларів із загального бюджету в 100 000,000 доларів. Населення Пруссії становить близько п'ятнадцять мільйонів осіб. На службі перебуває від 100 000 до 120 000 осіб, а резерв складає 200 000 осіб. Річні витрати становлять понад 18 000 000 доларів із загального бюджету близько 38 000 000 доларів. Населення Франції становить близько тридцять п'ять мільйонів, і країна утримує збройні сили чисельністю близько 350 000 осіб, витрачаючи сімдесят або вісімдесят мільйонів доларів із загального бюджету в 280 000,000 доларів. Протягом тривалого часу Франція утримує свою діючу армію, чисельність якої становить від однієї соті (1%) до однієї сто десятої (0,9%)
--	---

force of from one–hundredth to one hundred–and–tenth of her population, at an expense of from one–fourth to one–fifth of her whole budget. The following table, copied from the “Spectateur Militaire,” shows the state of the army at six different periods between 1788 and 1842. It omits, of course, the extraordinary levies of the wars of the Revolution and of the Empire. From these data we see that the great European powers at the present day maintain, in time of peace, military establishments equal to about one–hundredth part of their entire population.

The geographical position of a country also greatly influences the degree and character of its military preparation. It may be bordered on one or more sides by mountains and other obstacles calculated to diminish the probability of invasion; or the whole frontier may be wide open to an attack: the interior may be of such a nature as to furnish security to its own army, and yet be fatal to the enemy should he occupy it; or it may furnish him advantages far superior to his own country. It may be an island in the sea, and consequently exposed only to maritime descents—events of rare occurrence in modern times.

Again, a nation may be placed between others who are interested in its security, their mutual jealousy preventing the molestation of the weaker neighbor. On the other hand, its political institutions may be such as to compel the others to unite in attacking it in order to secure themselves. The republics of Switzerland could remain unmolested in the midst of powerful monarchies; but revolutionary France brought upon herself the armies of all Europe.

частини її населення, витрачаючи від чверті до однієї п'ятої частини загального бюджету. У таблиці нижче, скопійованої з французького військового журналу “Спектейтор Мілітар”, показано стан армії у різні часові періоди між 1788 і 1842 роками. Однак в неї не включено мобілізації під час революцій та імперських воєн. Ця інформація дає нам зрозуміти, що сьогодні в мирний час великі європейські держави утримують армії, які складають приблизно соту частину всього населення країни.

На ступінь і характер військової підготовки країни також суттєво впливає її географічне розташування. Країну можуть оточувати гори або ж інші природні перешкоди з одного або більше боків, які й зменшують ймовірність вторгнення. Або ж увесь кордон країни може бути відкритим для нападу, а у глибінні країни знаходяться такі природні та географічні перешкоди, які забезпечать оборону для власної армії, і водночас стануть фатальними для ворога, якщо той її окупує. І навпаки, вигідніші природні та географічні характеристики країни, можуть стати причиною її окупації. Якщо ж країна є островом, то вона може піддатися наступу тільки з моря, що сьогодні дуже рідкісне явище.

Також країна може опинитися між двома державами, які зацікавлені в її безпеці, і їхнє спільне бажання здобути для себе вигоду перешкоджає вторгненню в слабку країну. З іншого боку, її політичні інститути можуть змусити інші країни об'єднатися для нападу на неї з метою забезпечення власної безпеки. Республіки Швейцарії змогли залишатися недоторканими серед потужних монархій, а революційна Франція привела до себе армії всієї Європи.

Клімат також має певний вплив на армію, але цей вплив значно менший за вплив освіти і дисципліни. Кажуть, що північні народи природно більш флегматичні та повільні, ніж народи з країн, де теплий клімат; і все ж армії Густава II Адольфа, Карла XII і

Climate has also some influence upon military character, but this influence is far less than that of education and discipline. Northern nations are said to be naturally more phlegmatic and sluggish than those of warmer climates; and yet the armies of Gustavus Adolphus, Charles XII., and Suwarrow, have shown themselves sufficiently active and impetuous, while the Greeks, Romans, and Spaniards, in the times of their glory, were patient, disciplined, and indefatigable, notwithstanding the reputed fickleness of ardent temperaments.

For any nation to postpone the making of military preparations till such time as they are actually required in defence, is to waste the public money, and endanger the public safety. The closing of an avenue of approach, the security of a single road or river, or even the strategic movement of a small body of troops, often effects, in the beginning, what afterwards cannot be accomplished by large fortifications, and the most formidable armies. Had a small army in 1812, with a well-fortified dépôt on Lake Champlain, penetrated into Canada, and cut off all reinforcements and supplies by way of Quebec, that country would inevitably have fallen into our possession. In the winter of 1806–7, Napoleon crossed the Vistula, and advanced even to the walls of Königsberg, with the Austrians in his rear, and the whole power of Russia before him. If Austria had pushed forward one hundred thousand men from Bohemia, on the Oder, she would, in all probability, says the best of military judges, Jomini, have struck a fatal blow to the operations of Napoleon, and his army must have been exceedingly fortunate even to regain the Rhine. But Austria preferred remaining neutral till she could increase her army to four hundred thousand men. She then took the offensive, and was beaten; whereas, with one hundred thousand men brought into action at the favorable moment, she might, most probably, have decided the fate of Europe.

Суворова показали свою активність і імпульсивність, у той час як греки, римляни і іспанці в період слави були терплячими, дисциплінованими і невтомними, незважаючи на відому мінливість їх темпераментів.

Для будь-якої країни відкладати підготовку до війни, аж до того моменту, коли вже треба оборонятися – це наражати власний народ на небезпеку, марто витратити гроші та час. Закриття шляху підступу, забезпечення контролю за єдиною дорогою чи річкою, або навіть стратегічне переміщення невеликого угруповання військ на самому початку надає такі переваги в обороні, яких пізніше неможливо досягти ні фортифікаційними спорудами, ні діями найпотужніших армій. Якби в 1812 році невелика армія з добре укріпленим складом на озері Шамплейн проникла в Канаду і перекрила всі шляхи руху підкріплення і постачання через Квебек, то ми б неминуче захопили цю країну. Узимку 1806–1807 років Наполеон перетнув Віслу і просунувся навіть до стін Кенігсберга, у той час як позаду нього були австрійці або попереду російські війська. Якби Австрія виступила 100 000 військом з Богемії на Одер, то, за словами одного з найкращих військових суддів, Жоміні, існувала велика ймовірність того, що вона завдала б смертельного удару військам Наполеона, яким би надзвичайно пощастило, якби вони змогли відновити контроль хоча б над річкою Рейн. Однак Австрія надала перевагу нейтралітету, поки не збільшить чисельність своєї армії до 400 000 осіб. Досягнувши поставленої мети, вона перейшла в наступ, але була розбита. Якби угруповання з 100 000 осіб було введені в дію у потрібний(або слушний/сприятливий) момент, воно могло б, швидше за все, вирішити долю Європи.

Наполеон сказав: “Оборонна війна не виключає наступу, так само, як і наступальна війна не виключає оборони». Часто так буває, що найкращий спосіб протидіяти операціям ворога і запобігти його завоюванням – це ще на початку війни завдати

“Defensive war,” says Napoleon, “does not preclude attack, any more than offensive war is exclusive of defence,” for frequently the best way to counteract the enemy’s operations, and prevent his conquests, is, at the very outset of the war, to invade and cripple him. But this can never be attempted with raw troops, ill supplied with the munitions of war, and unsupported by fortifications. Such invasions must necessarily fail.

Experience in the wars of the French revolution has demonstrated this; and even our own short history is not without its proof. In 1812, the conquest of Canada was determined on some time before the declaration of war; an undisciplined army, without preparation or apparent plan, was actually put in motion, eighteen days previous to this declaration, for the Canadian peninsula. With a disciplined army of the same numbers, with an efficient and skilful leader, directed against the vital point of the British possessions at a time when the whole military force of the provinces did not exceed three thousand men, how different had been the result!

While, therefore, the permanent defences of a nation must be subordinate to its resources, position, and character, they can in no case be dispensed with. No matter how extensive or important the temporary means that may be developed as necessity requires, there must be some force kept in a constant state of efficiency, in order to impart life and stability to the system. The one can never properly replace the other; for while the former constitutes the basis, the latter must form the main body of the military edifice, which, by its strength and durability, will offer shelter and protection to the nation; or, if the architecture and materials be defective, crush and destroy it in its fall.

нищівного удару. Але такого ніколи не можна робити, якщо війська не підготовлені, погано споряджені і не забезпечені укріпленнями для захисту. Такі вторгнення однозначно зазнають невдачі.

Яскравим прикладом цього вважається війни, які вела Французька Республіка, і навіть наша власна історія це доводить. У 1812 році завоювання Канади було вже заздалегідь передбачено, ще коли сама війна навіть не почалася. Неорганізована армія, без підготовки або ж створеного плану дій, фактично була введена в дію за вісімнадцять днів до оголошення війни на Канадському півострові. Але результати могли б бути абсолютно інакшими з гарно організованою армією такої ж чисельності на чолі з вправним керівником, сили якої були б направлені чітко проти британських володінь, військова сила яких не перевищувала і трьох тисяч осіб.

Таким чином, постійна оборона країни повинна відповідати її ресурсам, становищу і характеру, але в жодному разі нею не можна нехтувати. Незалежно від того, наскільки значущими або важливими є тимчасові засоби, які при необхідності можна розбити, повинна бути й сила, яку постійно фінансуватимуть для забезпечення безпеки нації. Одне ніколи не може належним чином замінити інше, адже якщо перше є основою, то друге повинно складати головну частину військової споруди, яка своєю міцністю і довговічністю забезпечить притулок і захист нації. Або ж, якщо архітектура і матеріали будуть неякісними, то уламки можуть призвести до подальших руйнувань і небезпеки.

Ось наступні види постійних засобів військової оборони, які застосовуються сучасними державами: 1 – армія, 2 – військово–морські сили, 3 – фортифікаційні споруди.

Перші два з них навряд чи можна назвати постійними, якщо розглядати їхню внутрішню складову (штат), але якщо взяти до

The permanent means of military defence employed by modern nations, are—1st. An army; 2d. A navy; 3d. Fortifications.

The first two of these could hardly be called permanent, if we were, to regard their personnel; but looking upon them as institutions or organizations, they present all the characteristics of durability. They are sometimes subjected to very great and radical changes; by the hot-house nursing of designing ambition or rash legislation, they may become overgrown and dangerous, or the storms of popular delusion may overthrow and apparently sweep them away. But they will immediately spring up again in some form or other, so deeply are they rooted in the organization of political institutions.

Its army and navy should always be kept within the limits of a nation's wants; but pity for the country which reduces them in number or support so as to degrade their character or endanger their organization. "A government," says one of the best historians of the age, "which neglects its army, under whatever pretext, is a government culpable in the eyes of posterity, for it is preparing humiliations for its flag and its country, instead of laying the foundation for its glory."

One of our own distinguished cabinet ministers remarks, that the history of our relations with the Indian tribes from the beginning to the present hour, is one continued proof of the necessity of maintaining an efficient military force in time of peace, and that the treatment we received for a long series of years from European powers, was a most humiliating illustration of the folly of attempting to dispense with these means of defence.

"Twice," says he, "we were compelled to maintain, by open war, our quarrel with the principal aggressors. After many years of forbearance and negotiation, our claims in other cases were at

уваги їхні інститути або організації, то вони мають усі характеристики, які забезпечують довговічність. Часом вони підпадаються радикальним змінам, а через амбіції та необдумане законодавство, можуть розростатися і становити небезпеку, або назавжди щезнути через гнів ошуканого народу. Проте вони настільки вкорінені в політичні інституції, що одразу повернуть свою силу в тій чи іншій формі.

Армія та військово-морські сили завжди повинні підпорядковуватися бажанням нації. Шкода країну, яка скорочує чисельність та фінансову підтримку збройних сил, що погіршує моральний дух та ставить під загрозу існування такої інституції. Один з найвідоміших істориків усіх часів сказав, що "уряд, який нехтує своєю армією, не важливо чим керуючись, це уряд, який провинився в очах нащадків, бо він готує приниження для свого прапора і своєї країни, замість того, щоб закладати фундамент для її процвітання."

Один з наших видатних міністрів зауважив, що історія наших відносин з індіанськими племенами від початку і до сьогодні є вдалим доказом необхідності збереження ефективної військової сили в мирний час, і те, як до нас ставилися європейські держави протягом багатьох років – це найбільш принизлива картина того, що не варто було відмовлятися від засобів оборони.

Він згадує: "Нам двічі довелося вести відкриту війну через конфлікт з країнами-агресорами. Після багатьох років терплячості й спроб домовитися, наші претензії були в решті-решт вирішені мирним шляхом. Але один з пунктів домовленості було виконано лише після тривалої затримки і неминучої загрози війни. Жодна людина, яка знайома з цією частиною нашої історії, не буде сумніватися і пов'яже всі кривди, які ми зазнали, з тим,

length amicably settled; but in one of the most noted of these cases, it was not without much delay and imminent hazard of war that the execution of the treaty was finally enforced. No one acquainted with these portions of our history, can hesitate to ascribe much of the wantonness and duration of the wrongs we endured, to a knowledge on the part of our assailants of the scantiness and inefficiency of our military and naval force.”

“If,” said Mr. Calhoun, “disregarding the sound dictates of reason and experience, we, in peace, neglect our military establishment, we must, with a powerful and skilful enemy, be exposed to the most distressing calamities.”

These remarks were made in opposition to the reduction of our military establishment, in 1821, below the standard of thirteen thousand. Nevertheless, the force was reduced to about six or seven thousand; and we were soon made to feel the consequences.

It is stated, in a report of high authority, that if there had been two regiments available near St. Louis, in 1832, the war with Black Hawk would have been easily avoided; and that it cannot be doubted that the scenes of devastation and savage warfare which overspread the Floridas for nearly seven years would also have been avoided, and some thirty millions have been saved the country, if two regiments had been available at the beginning of that conflict.

We may now add to these remarks, that if our government had occupied the country between the Nueces and the Rio Grande with a well-organized army of twelve thousand men, war with Mexico might have been avoided; but to push forward upon Matamoras a small force of only two thousand, in the very face of a large Mexican army was holding out to them the strongest inducements to attack us.

The temporary economy of a few thousands in reducing our military establishment to a mere handful of men, again results in a necessary

що ворог був обізнаний у слабкості нашої армії і військово-морських сил.”

Містера Калхуна вважає, “якщо ми ігноруємо здоровий глузд і здобутий досвід, та ще й нехтуємо своєю армією в мирний час, то ми будемо вимушені зазнати найстрашнішого лиха, зіштовхнувшись з потужним і вправним ворогом”.

Ці зауваження були висловлені щодо рішення скоротити нашу армію у 1821 році до рівня нижчого за стандарт, який становив тринадцять тисяч. Втім, армія була скорочена до шести чи семи тисяч, і незабаром ми відчули наслідки такого рішення.

У доповіді високопоставлених осіб констатується, що якби у 1832 році поблизу міста Сент-Луїс були два полки, то війни з Чорним Яструбом можна було б з легкістю уникнути. Без сумнівів, що тієї розрухи, якої зазнала Флорида за приблизно 7 років, також можна було б уникнути, і близько тридцяти мільйонів доларів країна зберегла б, якби на початку конфлікту було два полки.

До цих зауважень можемо додати, що якби наш уряд окупував країну між річкою Нуесес і Ріо-Гранде добре організованою армією в дванадцять тисяч осіб, війни з Мексикою можна було б уникнути. Але через те, що на Матаморос було виділено військово-чисельністю лише у дві тисячі осіб, армія Мексики отримала найсильніший стимул напасти на нас.

Тимчасове скорочення кількості осіб в нашій армії, залишаючи лише жменьку людей, призводить до неминучих витрат у багато мільйонів доларів і великих людських жертв. У цій країні в мирний час ми повинні підтримувати армію і військово-морські сили, аби в момент небезпеки ми могли додати ще війська, аби збільшити кількість осіб.

expenditure of many millions of dollars and a large sacrifice of human life. We must, in this country, if we heed either the dictates of reason or experience, maintain in time of peace a skeleton military and naval force, capable of being greatly expanded, in the event of danger, by the addition of new troops.

Much energy and enterprise will always be imparted to an army or navy by the addition of new forces. The strength thus acquired is sometimes in even a far greater ratio than the increase of numbers. But it must be remembered that these new elements are, of themselves, far inferior to the old ones in discipline, steady courage, and perseverance. No general can rely on the accuracy of their movements in the operations of a campaign, and they are exceedingly apt to fail him at the critical moment on the field of battle. The same holds true with respect to sailors inexperienced in the discipline and duties of a man-of-war.

There is this difference, however: an army usually obtains its recruits from men totally unacquainted with military life, while a navy, in case of sudden increase, is mainly supplied from the merchant marine with professional sailors, who, though unacquainted with the use of artillery, &c., on ship-board, are familiar with all the other duties of sea life, and not unused to discipline.

Moreover, raw seamen and marines, from being under the immediate eye of their officers in time of action, and without the possibility of escape, fight much better than troops of the same character on land.

If years are requisite to make a good sailor, surely an equal length of time is necessary to perfect the soldier; and no less skill, practice,

Коли армія чи військово–морські сили поповнюються, це завжди додає більше енергії та ініціативності. Набута таким чином сила навіть переважає у співвідношенні з чисельністю осіб. Але слід пам'ятати, що ці нові сили самі по собі значно поступаються старим в дисципліні, стійкості і наполегливості. Жоден генерал не може покладатися на точність їхніх дій під час воєнних кампаній, так як вони надзвичайно схильні підвести його в критичний момент на полі бою. Те ж саме можна сказати і про недосвідчених матросів, які не дотримуються дисципліни та обов'язків військовослужбовців.

Однак є різниця між армією, до якої зазвичай призивають осіб, які взагалі не ознайомлені з військовою службою, і військово–морським флотом, який в разі раптового збільшення, поповнює свій склад професійними матросами з торговельного флоту, які хоч і не обізнані в тому, як користуватися артилерійською зброєю, вправні в усьому, що стосується морського життя і мають гарну дисципліну.

Ба більше, моряки і морські піхотинці, які не мають багато досвіду, перебуваючи під пильним оком своїх офіцерів під час бойових дій і не маючи можливості втекти, воюють набагато краще, ніж військовослужбовці на суходол, які перебувають у таких самих умовах.

Якщо для того, аби стати вправним моряком, потрібні роки, то стільки ж часу потрібно солдату, аби вдосконалити свої навички. І для правильного керівництва арміями потрібно стільки ж вправності, практики і професійного вдосконалення, скільки й для керування флотом.

Проте дехто стверджує, що навіть армія та військово–морські сили абсолютно зайві, і під час вторгнення хоробрий патріотично налаштований народ зможе захистити себе не гірше за

and professional study are required for the proper direction of armies than for the management of fleets.

But some have said that even these skeletons of military and naval forces are entirely superfluous, and that a brave and patriotic people will make as good a defence against invasion as the most disciplined and experienced. Such views are frequently urged in the halls of congress, and some have even attempted to confirm them by historical examples.

There are instances, it is true, where disorganized and frantic masses, animated by patriotic enthusiasm, have gained the most brilliant victories. Here, however, extraordinary circumstances supplied the place of order, and produced an equilibrium between forces that otherwise would have been very unequal; but in almost every instance of this kind, the loss of the undisciplined army has been unnecessarily great, human life being substituted for skill and order.

But victory, even with such a drawback, cannot often attend the banners of newly raised and disorderly forces. If the captain and crew of a steamship knew nothing of navigation, and had never been at sea, and the engineer was totally unacquainted with his profession, could we expect the ship to cross the Atlantic in safety, and reach her destined port? Would we trust our lives and the honor of our country to their care? Would we not say to them, "First make yourselves acquainted with the principles of your profession, the use of the compass, and the means of determining whether you direct your course upon a ledge of rocks or into a safe harbor?"

War is not, as some seem to suppose, a mere game of chance. Its principles constitute one of the most intricate of modern sciences; and the general who understands the art of rightly applying its rules,

дисциплінованих і впевнених солдатів. Такі погляди часто лунають у залах конгресу, а дехто навіть намагається підтвердити їх історичними прикладами.

Щоправда, бувають випадки, коли дезорганізовані і несамовиті маси людей, одухотворені патріотичним ентузіазмом, здобували найблискучіші перемоги. Але незвичайні обставини змінювали порядок і створювали рівновагу між силами, які в іншому випадку були б дуже нерівними, проте, майже в кожному випадку такого роду втрати недисциплінованої армії були невинувато великими – а людські життя були жертвами майстерності й порядку.

Але перемога силами новоствореної неорганізованої армії (або під прапорами новоствореної армії), навіть за умов, коли обставини на користь, не завжди гарантована. Якби капітан і команда пароплава нічого не знали про навігацію і ніколи не виходили в море, а інженер був абсолютно не знайомий зі своєю професією, чи могли б ми очікувати, що корабель безпечно перетне Атлантику і досягне порту призначення? Чи довірили б ми їм своє життя і честь нашої країни? Чи не сказали б ми їм: "Спочатку ознайомтеся з принципами вашої професії, з використанням компаса і способами визначення того, куди ви спрямовуєте свій курс – на скелі чи в безпечну гавань?"

Дехто вважає, що війна – це гра на удачу, але це не так. Принципи війни утворюють одну з найскладніших наук сучасності. Генерал, який розуміє, як правильно застосовувати принципи війни в дії, може бути впевненим в досягненні успіху.

Історія надає численні докази того, що нерозумно покладатися на недисципліновані війська на полі бою. Майже кожна сторінка "Історія війни на півострові" Вільям Френсіс Патрік Нейпіра містить вражаючі приклади, коли іспанське ополчення марно втрачало людей і майно. Тим часом, використовуючи лише

and possesses the means of carrying out its precepts, may be morally certain of success.

History furnishes abundant proofs of the impolicy of relying upon undisciplined forces in the open field. Almost every page of Napier's classic History of the Peninsular War contains striking examples of the useless waste of human life and property by the Spanish militia; while, with one quarter as many regulars, at a small fractional part of the actual expense, the French might have been expelled at the outset, or have been driven, at any time afterwards, from the Peninsula.

At the beginning of the French Revolution the regular army was abolished, and the citizen-soldiery, who were established on the 14th of July, 1789, relied on exclusively for the national defence. "But these three millions of national guards," says Jomini, "though good supporters of the decrees of the assembly, were nevertheless useless for reinforcing the army beyond the frontiers, and utterly incapable of defending their own firesides." Yet no one can question their individual bravery and patriotism; for, when reorganized, disciplined, and properly directed, they put to flight the best troops in Europe.

At the first outbreak of this revolution, the privileged classes of other countries, upholding crumbling institutions and rotten dynasties, rushed forth against the maddened hordes of French democracy.

The popular power, springing upward by its own elasticity when the weight of political oppression was removed, soon became too wild and reckless to establish itself on any sure basis, or even to provide for its own protection. If the attacks of the enervated enemies of

чверть регулярних військ від існуючої чисельності, і за незначну частку витрат від фактичних, можна було б вигнати французів з Піренейського півострова з самого початку або у будь-який момент.

На початку французької революції регулярна армія була винищена, і некадрові солдати, яких взяли на службу 14 липня 1789 року, працювали виключно як національна оборона. Як казав Жоміні, "ті три мільйони національних гвардійців хоч і були прихильниками декретів асамблеї, не могли забезпечити посилення армії за кордоном і були не здатні захистити рідну землю." Але ніхто не може поставити під сумнів їхні хоробрість і патріотизм, коли їх реорганізували, дисциплінували та керували ними належним чином, вони змусили відступити найкращі війська з Європи.

З першим спалахом цієї революції привілейовані класи інших країн, підтримуючи інституції, які вже в процесі руйнування, і прогнилі династії, стали боротися проти божевільних орд французької демократії.

Органи державної влади, які досягли висот завдяки власній гнучкості в той час, коли було усунуто тягар політичного гніту, незабаром стали занадто неконтрольовані, щоб забезпечити собі захист. Якщо атаки роздратованих ворогів Франції були слабкими, то і зусилля, спрямовані на протистояння цим атакам, також були слабкими.

Республіканські армії відбили вторгнення герцога Брауншвейзького, яке було погано сплановане і невміло проведене. Перемога стала можливою ціною життів людей, а не завдяки підготовці, організації та майстерності. Ентузіазм замінив дисципліну; грабунком створювалися військові запаси, а мертві тіла громадян стали щитом проти ворога.

France were weak, so also were her own efforts feeble to resist these attacks.

The republican armies repelled the ill-planned and ill-conducted invasion by the Duke of Brunswick; but it was by the substitution of human life for preparation, system, and skill; enthusiasm supplied the place of discipline; robbery produced military stores; and the dead bodies of her citizens formed épaulements against the enemy.

Yet this was but the strength of weakness; the aimless struggle of a broken and disjointed government; and the new revolutionary power was fast sinking away before the combined opposition of Europe, when the great genius of Napoleon, with a strong arm and iron rule, seizing upon the scattered fragments, and binding them together into one consolidated mass, made France victorious, and seated himself on the throne of empire.

No people in the world ever exhibited a more general and enthusiastic patriotism than the Americans during the war of our own Revolution. And yet our army received, even at that time, but little support from irregular and militia forces in the open field.

Washington's opinions on this subject furnish so striking a contrast to the congressional speeches of modern political demagogues, who, with boastful swaggers, would fain persuade us that we require no organization or discipline to meet the veteran troops of Europe in the open field, and who would hurry us, without preparation, into war with the strongest military powers of the world—so striking is the contrast between the assertions of these men and the letters and reports of Washington, that it may be well for the cool and dispassionate lover of truth to occasionally refresh his memory by reference to the writings of Washington.

Проте це була лише сила слабкості, безцільна боротьба розбитого і роз'єданого уряду, і нова революційна влада швидко тонула у протистоянні об'єднаній Європі, коли великий геній Наполеон, сильною рукою та залізним управлінням, привів Францію до ладу, зробив її переможницею і сів на престол імперії.

Жоден народ у світі ніколи не виявляв такого ярого патріотизму, як американці під час власної Революції. І все ж навіть на той момент наша армія отримала незначну підтримку від нерегулярних і ополченських формувань на полі бою.

Точка зору Вашингтона щодо цієї проблеми абсолютно відрізняється від промов сучасних політичних демагогів у Конгресі, які з хвастовитим чванством переконують нас у тому, що нам не потрібна організація чи дисципліна, щоб зіштовхнутися з ветеранами європейських війн на полі бою. Вони також поспішають втягнути нас у війну з наймогутнішими державами світу – і ось тут прослідковується сильний контраст між словами цих людей і доповідями Вашингтона. Холоднокровному і безпристрасному любителю істини не завадило б освіжити свою пам'ять і звернутися до робіт Вашингтона.

Нижче наведено короткі уривки з його листів до президента Конгресу у грудні 1776 року:

“Економія на одязі, продовольстві та тисячі інших речах для ополчення, так як залучають їх тільки у випадку надзвичайної ситуації цілком могла б скеруватися на підтримку великої армії, яка під командуванням кваліфікованих офіцерів, щодня б вдосконалювалася на відміну від руйнівного, затратного та неорганізованого натовпу ополченців. На мою думку, якщо ми ще

The following brief extracts are from his letters to the President of Congress, December, 1776: “The saving in the article of clothing, provisions, and a thousand other things, by having nothing to do with the militia, unless in cases of extraordinary exigency, and such as could not be expected in the common course of events, would amply support a large army, which, well officered, would be daily improving, instead of continuing a destructive, expensive, and disorderly mob. In my opinion, if any dependence is placed on the militia another year, Congress will be deceived. When danger is a little removed from them they will not turn out at all. When it comes home to them, the well-affected, instead of flying to arms to defend themselves, are busily employed in removing their families and effects; while the disaffected are concerting measures to make their submission, and spread terror and dismay all around, to induce others to follow their example. Daily experience and abundant proofs warrant this information. Short enlistments, and a mistaken dependence upon our militia, have been the origin of all our misfortunes, and the great accumulation of our debt. The militia come in, you cannot tell how; go, you cannot tell when; and act, you cannot tell where; consume your provisions, exhaust your stores, and leave you at last, at a critical moment.”	один рік покладатимемося на ополчення, то Конгрес попаде у пастку власних ілюзій. Коли небезпека далеко від них, вони взагалі не вийдуть. Коли ж вона наблизиться до їхнього додому, налаштовані лояльно, замість того, щоб взятися за зброю, аби захистити себе, вивозять свої сім'ї та своє майно. У той час як ті, хто незадоволений, шукають шляхів здатися, сіючи паніку і страх навколо, щоб спонукати інших брати з них приклад. Досвід, здобутий кожного дня, і численні докази підтверджують цю інформацію. Короткі строки служби та помилкова залежність від ополчення були причиною всіх наших нещасть і великого накопичення боргів. Ополченці приходять казна-як; йдуть, коли заманеться; діють невідомо, де; з'їдають запаси їжі, виснажують ваші ресурси і потім кидають у критичний момент.”
---	---

Chapter 2. Translating Military Terms

2.1. General characteristics of the treatise

The importance of military terminology is very significant nowadays. People, who work in military institutions, employ standardized military vocabulary for different security issues, so being aware of them and what they mean plays a great role in the process of how effective and accurate the military personnel communicate and solve issues they encounter. Military terminology is specific, because to master it, you need to be closely connected to the military sphere. This topic is extremely relevant today, as Ukraine is going through difficult times in its struggle for independence.

Also, military terminology is relevant because of its frequent use in the media covering conflicts and its rapid development amid technological progress (Bevzo & Polishchuk, 2022, p. 121).

It has been shaped over the centuries, evolving along with states and armies, even before written sources appeared and, as one of the oldest professional terminologies, has repeatedly been the subject of linguistic analysis in East Slavic languages (Dolynskyi, 2025, p. 272).

In our translation project, we are going to study military terms in a treatise *Elements of Military Art & Science* by Henry Halleck. After rejecting farm work, Henry Halleck ran away from home at a young age. His decision to pursue a military career was influenced by his uncle, who took him in after his escape. Halleck graduated third in his class in 1819 and joined the Army Corps of Engineers as a second lieutenant. In this role, he worked to strengthen the defenses of New York harbor. He later travelled to France to study the language and examine European fortifications. Upon returning, he gave a series of lectures in Boston, which were later published in 1846 as *Elements of Military Art & Science* (American Battlefield Trust, n.d). His work was highly recognized by the community of that time. Also he made a great contribution into American military field, which earned him the nickname as ‘Old Brains’.

Mexican War started and Halleck departed to California. He translated *Vie Politique et Militaire de Napoleon* by Antoine Henri baron de Jomini into English, which helped him develop his reputation as a military researcher (American Battlefield Trust, n.d).

When it comes to determining the genre of our book chosen for the translation project, it can be considered to be a military treatise on account of certain characteristics common for such type of writing. Even though at first it was a series of lectures, now we can regard it as a treatise. Let us define what a treatise and a military treatise are. A treatise is a systematic exposition or argument in writing including a methodical discussion of the facts and principles involved and conclusions reached (Merriam–Webster Dictionary). A military treatise is a piece of writing, which has a thorough examination and following presentation of warfare, military strategies and other principles of this field. Also an author of a military treatise examines warfare battles to explore a chosen subject, provide ground arguments for the analysis or research and its conclusions.

We should consider the following characteristics, which can be implied to explain why the piece of writing *Elements of Military Art & Science* is a treatise:

- detailed descriptions of military processes;
- an organized structure;
- a large amount of historical examples;
- a large amount of terminology;
- formal style of writing;
- complex sentences;
- intertextuality.

Let us look through some examples for the characteristics provided above. Detailed descriptions of military processes. For a treatise devoted to the topic of war and its conduct, it is typical to see a detailed description of battles, weapons, operations:

Had a small army in 1812, with a well-fortified dépôt on Lake Champlain, penetrated into Canada, and cut off all reinforcements and supplies by way of Quebec, that country would inevitably have fallen into our possession (Elements of Military Art & Science, 1846, chapter 6, p. 11). – Якби в 1812 році невелика армія з добре укріпленим складом на озері Шамплейн проникла в Канаду і перекрила всі шляхи руху підкріплення і постачання через Квебек, то ми б неминуче захопили цю країну.

An organized structure. The book consists of Preface, 15 Chapters (Introduction, Strategy, Fortifications, Logistics, Tactics, Military Polity, Defence of Our Sea-Coast, Our Northern Frontier Defences, Army Organization (Staff and Administrative Corps.), Army Organization (Infantry and Cavalry), Army Organization (Artillery), Army Organization (Engineers), Permanent Fortifications, Field Engineers, Military Education), Notes to Chapters, Explanation of Plates.

A large amount of historical examples.

Benning's attack on Murat at Zarantin in 1812 was a true surprise, resulting from the gross negligence and carelessness of the king of Naples (Elements of Military Art & Science, 1846, chapter 5, p. 2). – Атака Беннінгсена на Мюрата при Зарантинській битві в 1812 році була справжньою несподіванкою, що стала результатом грубої недбалості і необережності короля Неаполя.

A large amount of military terminology. As our treatise is tightly related to the warfare topic and explains how to carry out military operations, it is abundant in terms. For instance, *corps d'armée* – корпуси, *reserve* – резерв, *grand divisions* – великі дивізії, *centre on the battle field* – центр на полі бою, *wings* – фланги, *infantry* – піхота, *cavalry* – кавалерія, *artillery* – артилерія, *engineer troops* – інженерні війська, *mounted artillery* – артилерійська установка, *tirailleurs (light troops)* – тирельєри, *battalion* – батальйон, *columns of attack* – колони для наступу, *musketry* – мушкетери, etc.

Formal style of writing. It is typical for formal style of writing to include the passive voice, modal verbs, impersonal sentences:

It may be laid down as a fundamental principle, that the fire of artillery should be directed on that part of the enemy's line which we design to pierce (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 5). – Головним принципом роботи артилерії є спрямування вогню на ту частину лінії ворога, яку ми маємо намір прорвати.

Complex sentences. A complex sentence consists of one independent clause and at least one dependent clause. It is particularly useful when additional information is needed to clarify or expand on the main idea of the sentence. Complex sentences are easily recognizable, as they typically feature subordinating conjunctions such as because, since, or until to link the clauses (Grammarly, 2023).

The proper use of artillery on the battle-field is against the enemy's infantry and cavalry, consequently only a small part of it should be employed to respond to the fire of the enemy's batteries; not more than one third at most can be spared for this object (Elements of Military Art & Science, 1846, chapter 5, p. 7). – Правильне застосування артилерії на полі бою полягає у тому, щоб знищити піхоту та кавалерію ворога. Тому для відповіді на вогонь ворожих артилерійський батареї, можна виділити лише невелику частину власних – одну третину.

Before looking through examples of intertextuality, let us discuss what intertextuality is. Intertextuality is the interaction of two or more texts. The means of its expression in scientific discourse include quotes, semantic “knots”, paraphrases, background links, notes, etc. (Kondratenko, 2012, p. 185). According to the degree of explicitness, verbalized or explicit (quotes, indirect speech, reference) and non-verbalized or implicit (background reference) intertextual units are differentiated (Romanchenko, 2018, p. 52).

Let us consider the following example of intertextuality:

The following brief extracts are from his letters to the President of Congress, December, 1776: “The saving in the article of clothing, provisions, and a thousand other things, by having nothing to do with the militia, unless in cases of extraordinary exigency, and such as could not be expected in the common course of events, would amply support a large army, which, well officered, would be daily improving, instead of continuing a destructive, expensive, and disorderly mob. In my opinion, if any dependence is placed on the militia another year, Congress will be deceived” (Elements of Military Art & Science, chapter 7, p. 14). – Нижче наведено короткі уривки з його листів до президента Конгресу у грудні 1776 року: “Економія на одязі, продовольстві та тисячі інших речах для ополчення, так як залучають їх тільки у випадку надзвичайної ситуації, цілком могла б скеруватися на підтримку великої армії, яка під командуванням кваліфікованих офіцерів, щодня б вдосконалювалася на відміну від руйнівного, затратного та неорганізованого натовпу ополченців. На мою думку, якщо ми ще один рік покладатимемося на ополчення, то Конгрес попаде у пастку власних ілюзій”.

To make a conclusion, Henry Halleck created a unique piece of writing, that allows to get acquainted with the art of warfare. The treatise *Elements of Military Art & Science* has a firm structure and it is full of terminology with detailed description of different battles and warfare. The descriptions are supported with historical examples and it is written in a formal style of writing with complex sentences. We can also encounter intertextuality in this piece of writing.

2.2. Military terminology: translation challenges

Terminology means a set of terms functioning as linguistic units, interconnected through logical and conceptual links, representing established relationships within a specific field, and supporting the domain of knowledge aligned with certain concepts (Sheremeta L., 2021, p. 142). Eduard Skorokhodko notes that “a term is a word or phrase that expresses a special concept of science, technology or other field of human activity, and has a definition that reveals those features of this concept that are relevant to this particular field” (Skorokhodko, 2006, p. 7).

Our translation project focuses on military terminology, which is essential due to its unique features and relevance in modern contexts. A military term is a word, phrase, or abbreviation that represents a concept, phenomenon, or process within the realm of military operations and requires an appropriate equivalent in the target language during translation (Yablochnikova, 2023, p. 246). The treatise, which have been translated, contains many outdated terms, reflecting how warfare and military concepts have evolved since the 19th century.

To accurately translate these terms into Ukrainian, we relied on an authoritative military dictionary called English–Ukrainian military dictionary. We first studied the English definitions, then identified suitable Ukrainian equivalents, ensuring the nuances were preserved.

A lot of Ukrainian scholar work with military terminology and suggest their own classifications. For instance, Serhii Bondarchuk (2021, p. 115) distinguishes different aspects of military vocabulary and tries to create a systematic classification, considering various aspects of military activity. The main areas of his classification include the names of people connected with military affairs, names of weapons, military equipment and regalia, names of armed forces and military units, strategies and tactics of warfare and their consequences. On the other hand, Lukiyanichuk Y. proposes a detailed classification of military terminology according to the types and branches of the armed forces. This classification divides terms according to their application and the specifics of a particular type of troops. The main areas of this classification include the terms of the ground forces, the terms of the naval forces, the terms of the air forces, the terms of the signal forces, the terms of the engineering forces. This classification reveals important differences and specifics of terms in the context of different types of armed forces, which contributes to the understanding and use of military terminology in specific situations (Malimon & Scherban, 2024, p. 201). Also S. Frolov (2021, p. 135) argues for the need to differentiate terms by tactical, organizational and military–technical criteria, especially when used in different types

of troops and different branches of the armed forces and distinguishes tactical terms, organizational terms, military – technical terms, terms by type of troops and branches of the armed forces.

In order to classify our military terms we have relied on the subject matter and referred to a military scholar Serhii Bondarhuk, who works in the Military and Strategic Research Centre in Kyiv. We identified the types of our military terms based on his classification. Let us consider the following types of military terminology with examples:

- people connected with military affairs: *marines* – морські піхотинці, *soldier* – солдат, *citizen-soldiery* – некадрові солдати, *national guards* – національні гвардійці, *regulars* – регулярні війська, *militia* – ополчення, *veteran troops* – ветерани, *commander* – командувач, *general* – генерал, *sappers* – сапери, *recruit* – новобранець, *captain* – капітан, *commander* – командувач.

- weapons, military equipment and regalia: *mounted artillery* – артилерійська установка, *light-foot (artillery)* – легка піхотна артилерія, *calibre* – калібр, *cannonade* – канонада, *musketry* – мушкети, *grape-shot* – картеч, *pistol* – пістолет, *munitions* – боєприпаси, *fire-arms* – вогнепальна зброя, *ammunition* – боєприпаси, *ball* – гарматні кулі, *battery* – батареї;

- the armed forces and military units: *naval force* – військово-морські сили, *troops* – війська, *battalion* – батальйон, *infantry* – піхота, *cavalry* – кавалерія, *army* – армія, *forces* – сили, війська, *military* – військовий, *navy* – військово-морський, *fleet* – флот, *regiment* – полк, *reserve* – резерв, *wings* – фланги, *division* – дивізія;

- strategies and tactics of warfare and their consequences: *maritime descent* – наступ з моря, *maneuvers* – маневри, *retreat* – відступ, *attack* – напад, *defence* – оборона, *line of battle* – лінія бою, *campaign* – воєнна кампанія, *skirmish* – перестрілка, *combat* – бій, *siege* – облога, *surprise* – несподівана атака.

We will also use the category of terms, related to engineering forces, which Lukiychuk Y. has suggested and show which terms, among those we have, belong to this type of military terms. Other scholars, mentioned earlier, also distinguish this category. Let us look through the following examples: *fortifications* – фортифікації, *bridge-defences* – оборонні споруди для захисту мостів, *defiles* – ущелини.

Now we are going to talk about struggles we encountered, working on translation of military terms from our treatise. Initially, it is vital to mention that the composition of modern military terminology is not stable. It is constantly changing due to the obsolescence of certain words, the addition of new terms in the reorganization of the armed forces, the emergence of new types of weapons, military equipment and new methods of warfare (Push & Hasyuk, 2022, p. 306).

No information was found on who researched military terms in the 19th century, so we will rely on our own analysis and translation of the treatise *Elements of Military Art & Science*. It is important to take into account that today many of the terms used in the 19th century are not relevant in the military field of Ukraine for several reasons, namely: 1) the ways of warfare have changed due to the development of technology (for instance, instead of muskets, we have small arms; instead of horse cavalry, we have armored vehicles and drones); 2) the army structure is different, as it is more developed (today we have missile forces, cyber units, air forces, airborne assault forces, territorial defense forces, special operations forces and others). Generally, military terminology has been through great changes, which should not be neglected. So here the main challenge was to provide accurate and appropriate Ukrainian equivalents due to the factors, mentioned above. To translate military terms accurately we have used a dictionary called *English-Ukrainian Military Dictionary*, which was of great help to find the best equivalents for terms.

We must also understand the responsibility and importance of this process, because each term has its own meaning and peculiarities, so it is paramount to make the translation reliable. Furthermore, the context plays a great role during the translation on military terms, and this fact should not be neglected (Ostapenko & Udovichenko, 2023, p. 136).

To sum up, military terminology is essential for accurately conveying concepts of warfare and military strategy. Our translation project concentrated on translating a 19th-century military

treatise. Many of these terms are no longer in common use, so we focused on finding precise Ukrainian equivalents. To do this effectively, we used a specialized military dictionary. We have referred to Bondarchuk S. to classify our military terms. The terms in the treatise were grouped into people connected with military affairs; weapons, military equipment and regalia; armed forces and military units; strategies and tactics of warfare and their consequences according to the classification. The fifth category is terminology related to engineering forces. Finally, we have considered the main characteristics that have the greatest impact on translation of military terminology, and which eventually can cause significant difficulties.

2.3. Translation techniques for rendering military terminology

In order to translate military terminology we have relied on a classification of translation techniques applied by L. Molina and A. Hurtado Albir. To translate military terms we have used the following translation techniques, such as established equivalent, borrowing, calque, modulation, generalization, particularization, reduction and amplification.

According to L. Molina and A. Hurtado Albir (2002, p. 510), established equivalent is used to translate a term or expression recognized (by dictionaries or language in use) as an equivalent in the TL.

Let us consider the following examples of established equivalent, employed to convey the meaning of certain military terms:

*There are four different ways of forming **infantry** for battle.... (Elements of Military Art & Science, 1846, chapter 5, p. 4). – Існує чотири різних способи формування **ніхому** для бою...*

*A river, a forest, or a mountain, which secures a flank of a line of battle, may become an obstacle to **a retreat**, should **the defensive forces** be thrown back upon that **wing** (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 1). – Річка, ліс або гора, які забезпечують захист одного з **флангів** лінії бойового зіткнення можуть стати перешкодою під час **відступу**, якщо **сили оборони** будуть відкинуті у той бік (у бік флангу).*

*If only a small portion of the **forces** are engaged it is usually denominated **a combat, an affair, an action, a skirmish**, &c., according to the character of the conflict (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 1). – Залежно від характеру конфлікту, у випадку, якщо до битви залучено лише невелику частину **військ**, виділяють такі форми бойових дій як **бій, сутичка, напад, перестрілка** і т.д.*

*Its army and **navy** should always be kept within the limits of a nation's wants; but pity for the country which reduces them in number or support so as to degrade their character or endanger their organization (Elements of Military Art & Science, chapter 6, p. 2). – Армія та **військово-морські сили** завжди повинні підпорядковуватися бажанням нації. Шкода країну, яка скорочує чисельність та фінансову підтримку збройних сил, що погіршує моральний дух та ставить під загрозу існування такої інституції.*

Taking into consideration the context and the terms we can observe in the examples, provided above, it has been decided that the best way to render those terms was the established equivalent technique. In the Ukrainian language we can find established words, which correspond to the meaning of those terms.

To represent calque, we should consider its definition at first. According to L. Molina and A. Hurtado Albir (2002, p. 499), calque is a foreign word or phrase translated and incorporated into another language.

Let us consider the following examples:

*These different modes of formation are reduced to four separate systems: 1st, the thin formation of **two deployed lines** (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 4). – Ці різні способи формування зводяться до чотирьох окремих систем. Перша – вузьке шикування **двох розгорнутих ліній**.*

***The parallel order** with a crotchet on the flank, is sometimes used in a **defensive position**... (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 3). – **Паралельний порядок** з перехрестям*

на фланзі іноді використовується в **оборонній позиції**...

A grand-division is sometimes arranged in **two columns by brigade**, as is represented in Figure 32 (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 5). – Велика дивізія іноді формується в **дві колони по бригаді**, як показано на рисунку 32.

The **concave order** may be used with advantage in certain cases, and in particular localities (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 5). – **Увігнутий порядок** може бути використаний з перевагою в певних випадках і на певних місцевостях.

In the following examples we can observe terms and military phrases, which have been translated using calque, because we had to render the meaning as clear as possible in the Ukrainian language and for this vocabulary we have specific Ukrainian words, which are widely used in terms of warfare conduct.

When we use borrowing, we take a word directly from another language (Molina & Hurtado Albir, 2002, p. 499).

Let us consider the following examples:

The **pistol** and the **carabine** are useless in the charge, but may sometimes be employed with advantage against convoys, outposts, and light cavalry; to fire the carabine with any effect, the troop must be at a halt (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 6). – Використовувати **пістолети** і **карабіни** під час атаки недоцільно, оскільки стрільба з вогнепальної зброї може бути ефективною тільки тоді, коли підрозділ не на марші.

The **attack** is first opened by a **cannonade**; light troops are sent forward to annoy the enemy, and, if possible, to pick off his **artillerists** (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 8). – **Атака** розпочинається **канонадою**: легкі війська направляються вперед, аби дестабілізувати ворога і за можливості знищити його **артилеристів**.

The **tirailleurs** are merely accessories to the main forces, and are employed to fill up intervals, to protect the **march** of the **columns**, to annoy the enemy, and to **manœuvre** on the **flanks** (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 4). – **Тирельєри** є лише допоміжним засобом головних сил і використовуються для заповнення проміжків, захисту **маршу колон**, введення противника в оману і **маневрування на флангах**.

In these examples we can observe clear usage of borrowing, used to translate military terms by virtue of the fact it has been the best way to convey the meaning of the terms naturally and comprehensibly.

Among our military terms, we have encountered some of them, which have been translated with modulation. Modulation is a shift in cognitive categories (Molina & Hurtado Albir, 2002, p. 499). It is important to note that even though we change the word to describe the context, we still preserve its meaning, so using borrowing, we are to find a word, which is able to present the meaning as precisely as possible.

Let us consider the following examples:

But Ney's **heavy columns** of attack at Waterloo failed of success... (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 5). – Але **щільним колонам**, які наступали біля Ватерлоо під командуванням Мішеля Нея, не сприяв успіх...

The simple parallel order is the worst possible disposition **for a battle**, for the two parties here fight with equal chances... (*Elements of Military Art & Science*, chapter 5, p. 2). – Простий паралельний порядок – це найгірше розташування **військ**, оскільки обидві сторони б'ються з рівними шансами...

Considering the following examples, modulation has helped us render the terms properly, maintain the accurate meaning, we have chosen other terms to do that though.

In our treatise we have also encountered terms, later rendered with such technique as generalization so as to convey the meaning of the context as naturally as possible. Generalization is to translate a term for a more general one (Molina & Hurtado Albir, 2002, p. 500).

Let us consider the following examples:

For example, when one wing of the enemy rests on a height that commands the remainder of his line, this would seem the decisive point to be attacked, for its **occupation** would secure the

greatest advantages... (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 2). – Наприклад, коли один з флангів противника знаходиться на висоті, яка контролює усю лінію бойового зіткнення, здавалося б, що ця висота і є вирішальною точкою для атаки, оскільки її захоплення забезпечить найбільші переваги...

*But whatever the plan adopted by the attacking **force**, it should seek to dislodge the enemy, either by piercing or turning his line (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 4). – Який би план не обрала атакуюча **сторона**, вона буде прагнути відтіснити ворога одним із способів - прорвати його лінію оборони або обійти її.*

For the first example we have applied generalization to provide more accurate definition of the term. For the second example, we have decided to use generalization to avoid repeating the same words again.

Whereas the next examples represent particularization, which is opposite to generalization (Molina & Hurtado Albir, 2002, p. 500). Particularization is when we render the meaning of the source text in a very detailed way.

*It may be an island in the sea, and consequently exposed only to **maritime descents** – events of rare occurrence in modern times (Elements of Military Art & Science, chapter 6, p. 1). – Якщо ж країна є островом, то вона може піддатися **наступу тільки з моря**, що сьогодні дуже рідкісне явище.*

*Moreover, **the reinforced part of the line** will not be able to profit by its success by taking the enemy's line in flank and rear, without endangering its connection with the rest of the line ... (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 3). – Крім того, **укріплена частина військ** не зможе скористатися своїм успіхом, захопивши лінію противника з флангу чи з тилу, не ставлячи під загрозу всю армію...*

Analysing the first example, we can see the word *descents*, which describes the process of going down or it can also mean an unexpected arrival, but in our example it would not be suitable to choose such definitions, so we have found the most accurate equivalent in terms of warfare. The next example represents a word combination of *the reinforced part of the line*, so the part *the line* means different military things, but we had to show the context of talking about military personnel.

Considering the next examples we can see that in order to clarify the meaning of the following terms we have used amplification translation technique. Amplification occurs when the TL uses more signifiers to cover syntactic or lexical gaps (Molina & Hurtado Albir, 2002, p. 500).

Let us consider the following example:

*Field-works, bridges, and **bridge-defences**, frequently have a decisive influence upon the result of a battle... (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 8). – Польові споруди, мости і **оборонні споруди для захисту мостів** часто мають вирішальний вплив на результат бою...*

***Surprises** were much more common in ancient than in modern times... (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 2). – **Несподівані атаки** були більш характерні для стародавніх боїв, аніж для сучасних...*

*If the formation of a line of battalions in columns of attack be employed, **the depth** and mobility will depend upon the organization or habitual formation of this arm (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 4). – Якщо для проведення атаки батальйони сформують колонами, то **тактична глибина** і мобільність колон залежатимуть саме від способу та правил їхньої організації.*

Relying on these examples, we can see that to make the understanding of these terms easier, it has been decided to add some details in order to achieve this aim.

When we omit the details of the source text in the target text, it means we use reduction, which is opposite to amplification (Molina & Hurtado Albir, 2002, p. 510).

Let us consider the next examples:

***This mixed system of formation** has many advocates, and in certain situations may be employed with great advantage (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 5). – **Змішана система** має багато прихильників, і в деяких ситуаціях під час бою може забезпечити*

перевагу.

But some have said that even these **skeletons of military** and naval forces are entirely *superfluous*... (Elements of Military Art & Science, chapter 6, p. 3). – Проте дехто стверджує, що навіть **армія** та військово–морські сили абсолютно зайві.

When we use reduction in these examples, we omit information, which was previously mentioned. In this case we do not overcomplicate the target text to help recipients absorb the information more effortlessly.

Moreover, the treatise includes a term with multiple translations depending on context, illustrating polysemy. Understanding polysemy and monosemy is key in military terminology, where clarity is essential. Polysemy is the presence of different lexical meanings for the same word in different contexts, whereas words with one meaning are called unambiguous or monosemous (monosemy) (Kochergan, 2001, p. 194). Accurate interpretation depends on understanding the specific situation in which a term is used.

Let us consider the following examples:

We will now discuss the particular manner of arranging the troops on the line of battle, or the manner of employing each arm, without entering, however, much into the detailed tactics of **formation** and instruction (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 4). – Тепер ми обговоримо, у який спосіб військо розташовується на лінії бою та як окремі армійські підрозділи взаємодіють між собою. Проте ми не будемо детально розглядати тактики **формування** війська та інструкції щодо цього.

These different modes of **formation** are reduced to four separate systems: 1st, **the thin formation** of two deployed lines; 2d, a line of battalions in columns of attack on the centre, or in squares by battalions; 3d, a combination of these two, or the first line deployed, and the second in columns of attack; and 4th, **the deep formation** of heavy columns of several battalions (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 4). – Ці різні способи **формування** зводяться до чотирьох окремих систем. Перша – **вузьке шикування** двох розгорнутих ліній. Друга – формування лінії батальйонів з атакуючими колонами по центру або в квадратах. Третя – комбінація цих двох способів, або перша лінія строю розгорнута, а друга – в атакуючих колонах. Четверта – **глибоке шикування** важких колон з страдекількох батальйонів.

The two–rank formation is the one habitually employed (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 4). – Зазвичай дивізії формують у **двошереновий стрій**.

The smaller columns and **the mixed formation** were always most successful against such troops (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 5). – Менші колони та **змішаний стрій** завжди були найбільш успішними проти таких військ.

The thin formation was deemed objectionable for infantry, on account of its liability to be penetrated by cavalry (Elements of Military Art & Science, chapter 5, p. 5). – **Розріджена лінія** вважалася непридатною для піхоти через свою вразливість перед кавалерією, яка здатна її пробити.

To make a conclusion, in order to translate military terms we have employed such translation techniques, established by L. Molina and A. Hurtado Albir, as established equivalent, borrowing, calque, modulation, generalization, particularization and amplification. We have provided examples to present the translation techniques. Also, in our treatise we could find the tendency of polysemy.

Conclusions

Our translation project deals with translation of the treatise called *Elements of Military Art & Science*. The translation of the treatise and the conducted analysis allow us to make the following conclusions:

1. We have translated a fragment from the treatise, which consists of 60, 397 characters. The translation consists of 58, 652 characters.

2. We explored the main features of the treatise. It is dedicated to studying ways how to conduct warfare. Military operations in the 19th century have been illustrated through various wars and battles, including the Napoleonic Wars. The treatise is written in the formal language. The main stylistic features of the treatise are as follows: detailed descriptions of military processes; an organized structure; a large amount of historical examples; a large amount of terminology; complex sentences; intertextuality, formal style of writing. We have provided examples for each feature of the treatise.

3. We identified and categorized the military terms according to the classification of military vocabulary, established by Serhii Bondarchuk. Also, we have organized a group of terms, which describe engineering forces into one more category. Their distribution is illustrated in a chart of quantitative analysis provided in the Appendix A: people connected with military affairs (12%), weapons, military equipment and regalia (13%), the armed forces and military units (17%), strategies and tactics of warfare and their consequences (53%), engineering forces (5%).

4. We have described translation techniques used for conveying the meaning of military terms. While translating the treatise we have referred to a translation classification, established by Lucía Molina and Amparo Hurtado Albir. We have analyzed the translation of military terms and analyzed the statistics data. The following conclusions are presented in the form of a pie chart, which can be seen in the Appendix B. It was found that to translate military terminology in our treatise we used the following translation techniques, such as established equivalent (46%), borrowing (27%), calque (11%), modulation (5%), amplification (5%), particularization (2%), generalization (2%), reduction (2%).

We can sum up that translating military treatises offers valuable insights into historical warfare and it may be useful for those, who study military affairs and who deeply explore military history. This work plays a great role in educating military translators and military personnel.

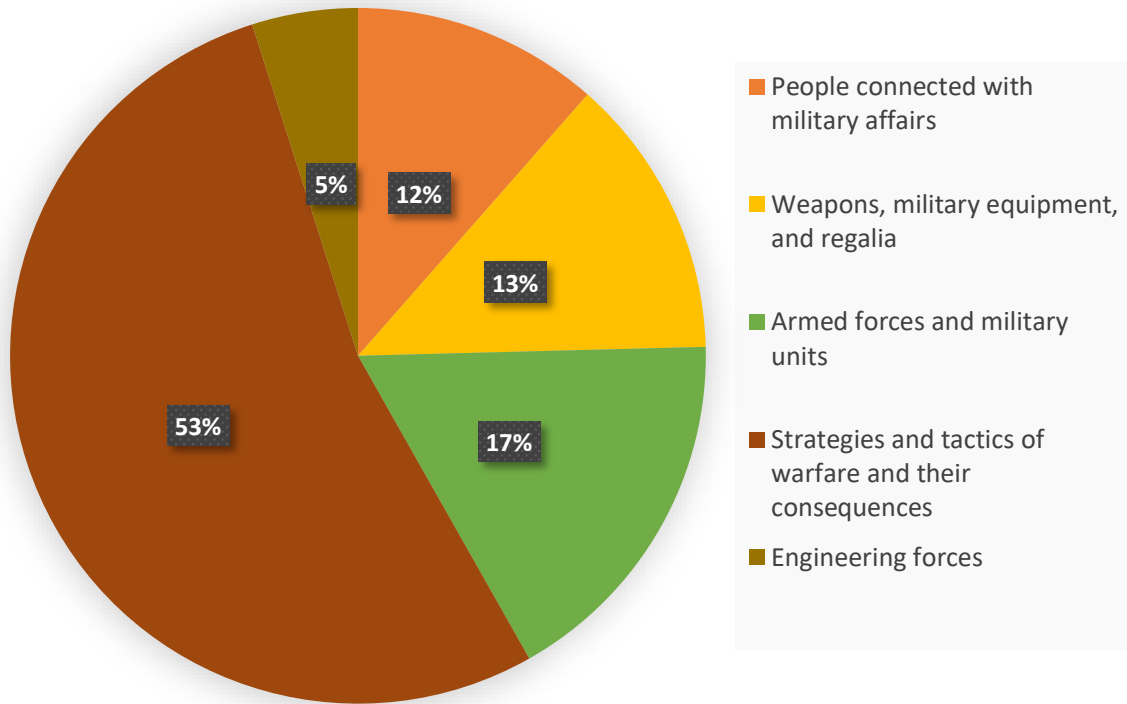
References

1. American Battlefield Trust. (n.d.). *Henry W. Halleck*. American Battlefield Trust. <https://www.battlefields.org/learn/biographies/henry-w-halleck>
2. Bevzo, H., & Polishchuk, O. (2022). Lexico–semantic features of English military terminology. *Academic Studies. Series “Humanities”*, 1, 120-125. https://aphn-journal.in.ua/archive/83_2025/part_2/42.pdf
3. Grammarly. (2023). *What is a complex sentence?* Grammarly. <https://www.grammarly.com/blog/sentences/complex-sentence/>
4. Halleck, H. W. (1862). *Elements of military art and science* (3rd ed.). D. Appleton & Company.
5. Merriam–Webster. (n.d.). *Treatise*. Merriam–Webster Unabridged. <https://www.merriam-webster.com/medical>
6. Molina, L., & Hurtado Albir, A. (2002). *Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach*. *Meta: Journal des Traducteurs*, 47(4), 498–512.
7. Ostapenko, S. A., & Udovichenko, H. V. (2023). Peculiarities of military terminology rendering in the translation process. *Modern engineering and innovative technologies*, 3(27-03), 135-144. <https://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit27-03-055/5987>
8. Sheremeta, L. (2021). Concepts of terminology, terminology studies, the term system and the term. *Humanity science current issues*, 6(35), 140-145. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/35_2021/part_6/23.pdf
9. Yablochnikova, V. O. (2023). Translation peculiarities of the military terminology. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*, 61, 246-249. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v61/54.pdf>
10. Бондарчук С. В., Галаган В. І., Рибидайло А. А. & Полішко С. В. (2021). Пропозиції щодо класифікації тематичних груп термінів, що застосовуються в управлінні життєвим циклом інформаційних систем військового призначення. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Швана Черняховського*, №2(72), 114-119. <http://znpcvsd.nuou.org.ua/article/view/256022/253111>
11. Долинський, Є. (2025). Військова термінологія та її переклад як елемент підготовки майбутніх філологів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 83, 271-276. https://aphnjournal.in.ua/archive/83_2025/part_2/42.pdf
12. Кондратенко, Н. В. (2012). *Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу: Монографія / За ред. проф. К. Г. Городенської*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
13. Кочерган, М. П. (2001). *Вступ до мовознавства. Лексико–семантичні категорії*. Київ: Видавництво «Академія».
14. Малімон, Л. К., & Щербан, К. О. (2024). Переклад військової термінології в англomовних онлайн–новинах під час висвітлення війни в Україні/The translation of military terminology in English–language online news interpreting the war in Ukraine. *Закарпатські студії*, 35, 201-205. <http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/35/38.pdf>
15. Пуш, О. М., & Гасюк, Н. В. (2022). Особливості перекладу військової термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*, 58, 305-308. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v58/68.pdf>
16. Романченко, А. П. (2018). Інтертекстуальність як реалізація діалогічності лінгвістичного дискурсу. *International Academy Journal Web of Scholar*, 11(29), 51-56. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/502466>
17. Скороходько, Е. Ф. (2006). *Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу): Монографія*. Київ: Логос.

18. Фролов С. М. & Кирилов Ш. О. (2021). Класифікація тематичних груп військово-морських термінів. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Швана Черняхівського*, №1(71), 134-138. <http://znpcvsd.nuou.org.ua/article/view/234018/232659>

Appendix A

Appendix A. Classification of military terms applied by Serhii Bondarchuk

Appendix B

